

Att läsa för hunden

-en metod för läsfärdighetsträning?

Lärarytbildningen, ht 2007

Examensarbete, 15hp

(Avancerad nivå)

Författare: Dirfeldt, Rebecka & Persson, Cecilia

Handledare: Orlenius, Kennert

Resumé

Arbetets art: Examensarbete i lärarutbildningen, Avancerad nivå, 15 hp
Högskolan i Skövde

Titel: Läsa för hunden –en metod för läsfärdighetsträning?

Sidantal: 47

Författare: Dirfeldt, Rebecka och Persson, Cecilia

Handledare: Kennert Orlenius

Datum: Januari 2008

Nyckelord: lärmiljö, läsmiljö sociokulturellt perspektiv, kommunikation, barn, djur, hund

Efter att vi kommit i kontakt med en tidningsartikel som handlade om barn som läste för en specialtränad hund, väcktes vår nyfikenhet för möjligheten att använda sig av djur i undervisningssyften. Vår utgångspunkt är att studera hur barn kan träna upp sina läsfärdigheter. Avgränsningen i studien innebär att vi har för avsikt att studera yngre barns, i årskurs 2, upplevelser av att läsa högt för ett djur. Vi valde att göra en kvalitativ undersökning i form av intervju, där 6 elever intervjuades, eftersom vi var intresserade av att studera elevers uppfattningar och tankar kring att läsa för ett djur. I resultatet har det framkommit att när eleverna talade om läsoplevelsen beskrev de att de fann det roligt att läsa för sin hund. Någon beskrev att det var samma som att läsa för föräldrar eller lärare och någon svarade att det var svårare att läsa för hunden då den inte kan hjälpa till vid uttal eller felläsning. Eleverna gav svar som pekade på att användandet av ett djur kan påverka lärmiljön positivt. Den litteratur vi tagit del av menar att barn ser djur som vänner och att de lätt kan skapa relationer till dem, samt att djur har en lugnande inverkan på barn vilket även bekräftas genom intervjuerna. I litteraturen framkommer det att djur är viktiga kommunikationspartner för barn. Inom det sociokulturella perspektivet betonas lärandet i ett socialt samspel. Vår slutsats är att närheten till djur, till vilket barn har en nära relation, kan utgöra en lustfylld metod för läsfärdighetsträning.

Abstract

Study: Degree project in teacher education, Advanced level, 15 hp

University of Skövde

Title: Reading for the dog – a reading skills method

Number of pages: 47

Author: Dirfeldt, Rebecka and Persson, Cecilia

Tutor: Kennert Orlenius

Date: January 2008

Keywords: teaching environment, reading environment, sociocultural perspective, communication, children, animals, dog

Since we came in contact with a newspaper article about children who were reading for special trained dogs, our curiosity for how we could use animals in teaching purposes was awoken. Our starting point is to study how the children can train their reading training skills. We delimited our study to the younger children, in second grade, and their experiences of reading aloud to an animal. We chose to do a qualitative study there we used interviews; we interviewed six students, because we were interested to study the students' understandings and thoughts about reading for an animal. In the result we saw that when the students talked about the reading experience they all mention that it was funny to read to their dog. Someone described it like it was the same as reading for the parents or teacher and some answered that it was harder to read to the dog because the dog couldn't help with pronunciations or wrong readings. The students gave answers that pointed towards that animals can affect the teaching environment positively. The literature that we read means that children see animals as their friends and they can easily create a relation to the animals. Animals have a calming effect on children which we got confirmed through the interview answers. In the literature it emerged that animals are important communication partners for children. Within the sociocultural perspective emphasizes the learning within a social interaction. Our conclusion is that closeness to animals, to which the children have a close relation to, can make content method to the reading training skills

Innehållsförteckning

Bakgrund	3
Inledning.....	3
Syfte.....	5
Frågeställningar.....	5
Begreppsförklaring	5
Litteraturgenomgång	6
Forskning om lärmiljöns betydelse.....	6
Sociokulturellt perspektiv på lärande.....	6
Miljöer för lärande	7
Miljöer för läsutveckling.....	8
Sammanfattning	9
Forskning om djurs inverkan på barn	10
Relationer till djur	10
Social och emotionell utveckling.....	11
Sammanfattning	13
Hundar och läsning	13
Implikationer i praktiken.....	14
Metod	15
Metodval.....	15
Urval	16
Frågeframställning	17
Genomförande.....	18
Resultatbearbetning.....	20
Litteraturbearbetning.....	21
Trovärdighet.....	21
Tillförlitlighet.....	23

Forskningsetik.....	26
Resultat.....	27
Resultatsammanställning.....	28
Matris för resultatsammanställning.....	28
Resultatsammanfattning.....	31
Relation till djuret.....	31
Läsning.....	32
Diskussion.....	33
Metoddiskussion.....	33
Resultatdiskussion.....	36
Relationen till djur.....	36
Läsa för hundar.....	37
Att använda hundar i praktiken.....	40
Förslag till vidare studier.....	42
Referenser.....	43
Bilagor.....	45
Bilaga 1 –brev till föräldrarna.....	45
Bilaga 2 - Intervjufrågor.....	46
Bilaga 3. -Enkät till föräldrarna.....	47

Bakgrund

I bakgrunden behandlas följande områden, inledning, syfte, frågeställningar samt begreppsförklaring.

Inledning

Återkommande gånger har vi hört via media att djur som besöker eller bor på äldreboenden påverkar de äldre mycket positivt. Bland annat får de lägre blodtryck och en lägre puls. Detta anser vi är väldigt intressant. Vårt intresse för djur och skolan ledde till att också dra paralleller till pedagogisk verksamhet. I samband med detta kom vi i kontakt med en artikel i en kvällstidning, där det beskrevs hur barn fick läsa för en specialtränad hund, projektet kallas *READ, The Reading Education Assistance Dogs*. Projektet ligger inom organisationen Intermountain Therapy Animals, en oberoende organisation som arbetar med att använda djur inom områden som tal och psykoterapi. Att läsa högt för andra människor kan vara en otäck upplevelse både för vuxna och barn. Efter att ha deltagit i skolans verksamhet har vi märkt att det i skolan förekommer situationer där barn får läsa högt för vuxna. Vi anser att det är bra för barnen att läsa högt eftersom de då får träna på uttal av svårare ord, de kan höra vad de läser och hur de läser. Vi anser att lärmiljön har stor betydelse för hur barn lär och vår avsikt är att studera om det finns möjlighet att underlätta högläsningen för barnen genom att använda djur.

Vi har funnit flera rapporter som visar att djur påverkar människor positivt. Bland annat har Norling (1981, 1990) visat på djurs betydelse för människans hälsa. Melson (2001) beskriver relationer mellan barn och djur och hur barn påverkas. I den boken finns en studie om hur människor påverkas av att ha en hund närvarande vid läsning av poesi. Efter att ha börjat undersöka vårt intresseområde lite närmare har vi insett att djur är mycket viktiga för människors välbefinnande. De påverkar oss positivt på flera plan exempelvis medicinskt, socialt och psykologiskt. Den positiva betydelsen av att barn får umgås med djur är återkommande i texterna, och vi anser därför att det är intressant att se om djur skulle kunna ha en roll i skolan. I de undersökningar vi funnit beskrivs på flera ställen hur djur kan användas på offentliga institutioner. Vi vill se om det finns möjlighet att använda dem i en pedagogisk miljö och om de kan fylla någon form av pedagogisk funktion.

Arbetsfördelningen har sett ut enligt följande: Resumé, inledning, syfte samt frågeställningar skrevs gemensamt. Cecilia översatte resumén till engelska. En plan för vilken litteratur som skulle läsas gjordes tillsammans sedan lästes litteraturen enskilt.

Vissa böcker som haft stor betydelse för vår studie lästes av oss båda. Sammanfattningar gjordes enskilt vilka sedan sattes samman till en text av oss gemensamt via mail-kontakt. Metodavsnittet samt intervjufrågor, brev till föräldrarna och enkät till föräldrarna är skrivet av Rebecka, Cecilia har läst igenom och kommenterat. Cecilia tog kontakt med den skola där intervjuerna genomfördes samt transkriberade det inspelade materialet. Resultatavsnittet gjordes gemensamt efter att vi enskilt läst och tolkat transkripten. Även diskussionsavsnittet skapades gemensamt, men då främst i grova drag för att sedan förfinas enskilt av oss båda.

Syfte

Vår utgångspunkt är att studera hur barn kan träna upp sina läsfärdigheter. Avgränsningen i studien innebär att vi har för avsikt att studera yngre barns upplevelser av att läsa högt för ett djur.

Frågeställningar

Hur beskriver barnet sin relation till djuret?

Vilka är barnens upplevelser av att läsa högt för djuret? Vilka är barnens upplevelser av att läsa högt för vuxna?

Begreppsförklaring

Begreppen barn och elev kommer att användas synonymt. Detta eftersom vi studerar yngre barns upplevelser och de är både elever och barn.

I metodavsnittet används begreppen elev, barn samt respondent eftersom deltagarna är elever och barn i ett skolperspektiv och respondenter i vår intervju.

Både begreppet djur och hund kommer att användas eftersom vår studie handlade om hundar men undervisningen lika gärna kan innefatta andra djurarter.

Med lärmiljön syftar vi på den miljö som uppkommer i interaktion med andra individer samt de känslor som kan finnas kring mötet.

Med positiv lärmiljö syftar vi på vårt antagande att elever lättare vill lära om de har positiva känslor kring olika undervisningsmoment eftersom deras lust att lära ökar.

Då begreppet högläsning används i samband med djur syftar vi på den mängdträning eleverna kan få då de läser för djuret. En människa kan korrigera eleven och på så sätt utveckla läsningen tillskillnad från djuret. Det eleven kan träna genom högläsning för djur är färdighetsträning såsom bokstavs-/ordavkodning samt läshastighet genom att eleven får mängdträna de kunskaper den fått tillsammans med andra människor.

Begreppet läsoplevelser används och syftar då på de känslor som kan finnas eller uppkommer i samband med läsningen.

Litteraturgenomgång

Nedan kommer vi att presentera litteraturgenomgången genom följande områden: forskning om lärmiljöns betydelse och forskning om djurs inverkan på barn. Även om vi som författare har en positiv grundinställning har vi försökt vara självkritiska och referera litteratur så neutralt som möjligt. Vi har valt att i slutet under varje rubrik lägga en sammanfattning där vi knyter den genomgånga litteraturen till vårt syfte samt tydliggör våra tolkningar.

Forskning om lärmiljöns betydelse

Vad som är en positiv lärmiljö kan ses ur flera perspektiv och det finns många teorier kring ämnet. Vissa skillnader inom dessa teorier är bland annat att inom den behavioristiska teorin anses att omgivningens förväntningar och krav påverkar lärandet. Inom den kognitiva teorin anses att lärandet skapas inom människan genom förändringar av tanke. I den sociokulturella teorin läggs fokus på lärmiljön och dess betydelse för inläringen. Den sociokulturella teorin ser mer till miljöns kommunikativa betydelse än till elevens förmåga att lära sig (Orlenius 2001). Eftersom vårt syfte är att studera lärmiljöns betydelse har vi nedan valt att lyfta fram det sociokulturella perspektivet, vilket utgör en teoretisk utgångspunkt i vår studie. Följande områden kommer behandlas: sociokulturellt perspektiv på lärande, miljöer för lärande samt miljöer för läsutveckling.

Sociokulturellt perspektiv på lärande

I det sociokulturella perspektivet är kommunikation en av de viktigaste byggstenarna (Orlenius 2001). Kommunikation tränas i olika sammanhang vilket ger kunskap för att kunna agera i kommande kommunikativa situationer (Säljö 2000). Inom detta perspektiv ses kommunikation, samarbete och interaktion som grundläggande förutsättningar för att kunskap ska uppkomma. Lärande är aldrig något som sker enskilt utan det sker alltid i samspel med någon annan part i en kommunikativ situation (Dysthe 2003). En frontfigur inom det sociokulturella perspektivet är Vygotskij, rysk psykolog. Han menar att eleverna lär sig i interaktion med andra samt att den miljö som eleverna befinner sig i har stort inflytande på deras lärande (Orlenius 2001). Den situation eleven befinner sig i samt de personer som deltar har lika stor betydelse för det som individen lär, som hur den lär sig (Dysthe 2003). Inom det sociokulturella perspektivet läggs stor vikt på Hur-frågan när det talas om elevers lärande (Orlenius 2001).

I läroplan för de obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo -94 framkommer det att identitets- och språkutveckling ligger nära sammankopplat. Eleverna ska få möjlighet att utveckla dessa områden genom kommunikation vilket leder till tillit av att ha förmåga att använda språket (SKOLFS 1994:1- 2006:23). Inom det sociokulturella perspektivet anses att tankar och kommunikation är nära sammankopplade. Genom att kommunicera med andra utvecklas både tanke, förmåga att uttrycka sig och agera i olika miljöer eftersom nya erfarenheter ständigt uppkommer. En människa utvecklas genom att den miljö vi kommunicerar i är utmanande och inte liknar tidigare situationer (Säljö 2000).

Att skapa motivation hos eleverna och göra dem engagerade är en otroligt viktig del i lärandet. En form av motivation som ses inom det sociokulturella perspektivet är den motivation omgivningen skapar genom förväntningar och krav. Sempel med andra är också en viktig del i motivationsskapandet. Bakhtin, rysk kultur- och språkfilosof, menar att en annan människa aldrig kan få någon annan att känna mening, utan mening skapas genom samverkan och interaktion där samtliga deltagande parter har delaktighet i att mening skapas. Skolans uppgift blir då att skapa miljöer där eleverna får kommunicera och vara aktiva i olika situationer. Eleven måste få positiva upplevelser genom att den känner att den kan och att dess deltagande är meningsfullt för andra individer. Elevens motivation och vilja att lära beror på den omgivande miljöns uppfattning av det som lärs (Dysthe 2003).

Miljöer för lärande

Hur det arbetas i skolan har förändrats de senaste åren och är fortfarande under förändring. I dagens skola strävas efter att eleverna ska få skapa sina egna kunskaper utifrån sin förmåga där uppgifterna sätts in i ett relevant sammanhang. Eleverna ska få känna att deras kunskap får möta en mottagare eftersom det anses att detta skapar mening för eleverna. Tanken med detta är att skolans arbete i större grad ska likna de situationer eleverna möter i samhället utanför skolan. Lärarens sätt att planera undervisningen påverkar elevernas sätt att se på sin egen kunskapsutveckling. Vissa undervisningsmoment kan leda till att eleverna strävar efter att göra rätt, enbart följa anvisningar eller försöker vara till lags (Carlgren 1999). Eleverna lär sig fort att läsa av läraren och förstå vad det är som läraren vill höra och är ute efter. Detta kan leda till att eleverna lär sig på ett kortsiktigt plan då undervisningen styrs av prov samt yttre krav. Målet är att eleverna i stället ska lära sig långsiktigt och rustas inför livet. Regler och normer lär sig eleverna genom att delta i olika sociala verksamheter (Orlenius 2001). När barn får prova nya aktiviteter kan det bli en utmaning som gör att de utvecklas. Genom olika aktiviteter kan omgivningen visa eleverna om de anser dem kompetenta eller inte. Barn behöver få möta olika situationer, material och miljöer för att utvecklas. Barn utvecklas i alla de miljöer de befinner sig i och de behöver vara kompetenta att klara sig i olika miljöer (Björklid & Fischbein 1996).

Läraren har en viktig uppgift i att skapa aktiviteter där eleverna känner vilja och motivation att lära sig (Carlgren 1999). Det framkommer också i Lpo -94 där det står att en grund i undervisningen är att eleverna ska vilja lära sig och att de ska ges möjlighet att vara nyfikna och undersökande (SKOLFS 1994:1- 2006:23). Barn måste känna motivation i den miljö de befinner sig i för att utvecklas. Att få uppleva och delta i olika miljöer som ligger nära varandra kan då bli betydelsefullt eftersom de olika miljöerna kan påverka barn i olika riktningar. Har barnen en emotionellt positiv relation till en individ som den möter i situationen kan erfarenheterna och utvecklingen förstärkas. Barn kan gå in i miljöer som kan uppfattas likartade men de roller, aktivitet och relationer som uppstår i olika sammanhang ger olika erfarenheter. Skolan behöver bryta traditionella relationer eftersom barn utvecklas av att möta varierande roller. De behöver få prova att inta olika roller och få ta ansvar eftersom det utvecklar dem. Barn och andra individer kan inta olika roller och beroende på aktivitet kan känslomässiga band skapas. Detta kan leda till något positivt för barnet som får känna på hur det är att vara i en annan roll än det kanske normalt är i. Barn måste få uppleva att även de är kompetenta och att även de kan informera och ge kunskap till någon annan (Björklid & Fischbein 1996).

Miljöer för läsutveckling

En viktig del i elevers lästräning är att de är motiverade och känner lust för att läsa. Eleverna måste få uppleva känslan och glädjen med att läsa och göra framsteg för att skapa självförtroende (Lundberg & Herrlin 2004). Detta framkommer även i Lpo -94 där det står att eleven själv ska få känna att den gör framsteg och glädjen av att bemästra det den har svårt för (SKOLFS 1994:1- 2006:23). Ska eleven utvecklas i sin läsning måste den känna lust och vilja att läsa (Lundberg & Herrlin 2004). De erfarenheter elever har med sig är olika och de har skilda sätt att lära sig på och pedagogen måste kunna se den enskilda elevens nivå (Dahlgren, Gustafsson, Mellgren & Olsson 1999). Läraren har stor betydelse i skapandet av intresse som framöver ska vara ihållande. Läraren kan hjälpa eleverna att möta skriftspråket på ett intressant sätt och bygga upp positiva stämningar kring läsningen som eleverna vill uppleva (Lundberg & Herrlin 2004). För att kunna läsa behövs inte bara kunskap om hur bokstäver avkodas och ord bildas, utan även förståelse för de sociala reglerna kring skriftspråket. För att kunna läsa behövs förmåga att kunna kommunicera socialt för att bland annat förstå det budskap författaren vill få fram (Arfwedson 1992). Därför blir det viktigt att eleverna får möjlighet att träna sig på olika sätt (Dahlgren, Gustafsson, Mellgren & Olsson 1999). Perera (1984), ref. i Arfwedson (1992), menar att elever många gånger saknar förståelse för varför de ska läsa vissa texter och läsförståelsen kan då bli lidande. Men elever som får skriva till vänner eller läsa böcker som de själva valt finner mening med det de gör och förståelse finns då. Eleverna ska inte bara motiveras att läsa i skolan utan de måste även finna lusten i andra sammanhang, exempelvis hemma. Ska de bli skickliga läsare krävs träning i stora mängder vilket inte hinns med enbart under skoltid (Lundberg & Herrlin 2004).

Sammanfattning

Vår sammanfattning av forskningen om lärmiljön är att inom det sociokulturella perspektivet betonas vikten av kommunikation och det menas att människor inte kan lära sig något utan språklig interaktion med andra. Kommunikation tränas i olika sammanhang vilka ger kunskaper och erfarenheter som är användbara i framtida situationer, såväl inom skolan som i samhället. Olika situationer ser olika ut vilket ger en utmaning men också träning i att kunna agera i skilda situationer. Detta kopplar vi till vårt syfte då det visar på att all form av interaktion är lärorik och användbar, kanske även den interaktion som kan skapas med ett djur. Eleven lär sig kunskaper i alla sammanhang där den befinner sig, vilka den sedan har nytta av i andra situationer. Att läsa för ett djur är en form av interaktion där eleven får kommunicera.

Motivationen är en otroligt viktig del i lärandet eftersom den är drivkraften hos eleverna. Mening och motivation skapas genom interaktion och den kan aldrig fås av någon annan. Eleven måste få känna glädje och framgång i sitt läsande vilket väl valda undervisningsstrategier kan bidra till. Läraren måste se till att en positiv stämning skapas kring läsandet för att eleverna ska känna intresse för aktiviteten. I kursplanen för svenska anges att eleverna får goda språkfärdigheter om de får öva i relevanta sammanhang (Skolverket 2002). Undervisningen bör sträva mot att eleven får känna att det den gör har en mening och att det finns en mottagare. Elever behöver ibland få inta andra roller där de får känna sig lärda, kompetenta och att de kan lära andra. De behöver få testa sina förmågor i olika miljöer och har eleverna en känslomässigt positiv relation till en individ som den möter i situationen kan erfarenheter och utvecklingen förstärkas. Att få läsa för en hund tror vi kan bli en motivationsskapare hos eleverna eftersom de får läsa utifrån sin förmåga utan att bli bedömda. Det i sin tur kan leda till att de känner sig duktiga och de får inta nya roller. De kan känna sig kompetenta eftersom läsning för hunden kan ge dem känslan av att hunden inte har större läsförmåga än barnet, vilket vuxna har. Barnet kan inges känslan av att det kan lära hunden något som den inte kan, barnet får känna ansvar.

Forskning om djurs inverkan på barn

Melson (2001) beskriver att flertalet studier har bedrivits inom området barns relationer till djur och samtliga av de som beskrivs visar på att djur har en positiv inverkan på barn. Medicinskt minskar de stress och blodtryck, socialt visar de att djur är bra lekkamrater och stor del av forskningen visar hur djur positivt påverkar barn med utvecklingsstörningar. Men forskningen är begränsad om djurs betydelse för ”vanliga” barn i skolan och hur de skulle kunna användas där. Om det ses till det som önskas mest och står högt på barns önskelistor är det att få ett djur. Barn visar stort intresse för djur, husdjur, bondgårdsdjur, djur i det vilda och olika presentationer av djur. Det band barn skapar till djur i barndomen följer med hela livet och detta band kan jämföras med det band de har till mänskliga familjemedlemmar och vänner (Melson 2001). Den forskning som framkommer nedan kan ibland tyckas gå ifrån syftet. Men eftersom vi tror att detta är ett ganska obekant ämne för många läsare har vi valt att skriva fram mer fakta för att öka bakgrundsinformation. Följande rubriker kommer behandlas, relationen till djur, social och emotionell utveckling, sammanfattning, hundar och läsning samt implikationer i didaktiken.

Relationer till djur

Djur rangordnas högt när barn ska värdera sina relationer. En studie har visat att barn sätter hunden på sin fem i topp lista och att den värderas som lika viktig som föräldrarna. Den anses viktigare än bästa vännen i situationer som sjukdom och rädsla (Folke-Fichtelius, 1995). Barn ser ofta djur som syskon och de ser dem som bra lekkamrater. Speciellt de djur som ”kommunicerar tillbaka” som hund och katt. Människor i alla åldrar vill gärna samtala med djur och studier visar att dessa samtal sker ofta. Men tas vilda djur in i klassrummet är kommunikationen mindre i jämförelse med den dialog som sker med djur som eleverna har en nära relation till. Människor och speciellt barn har en förmåga att tro att djuren förstår det de säger verbalt men djur läser endast av kroppsspråk. Även om barnen skulle vara medvetna om att djuret inte förstår det verbala de säger inger djuret barnet en känsla av att vara förstörd och att någon lyssnat på det som sagts. Att kommunicera med djur kan vara nyttigt för barn eftersom de tränas på att ha dialoger med alla typer av kommunikationspartners. För mindre barn som arbetar med att utveckla språket kan dialogen med djur vara mycket positiv eftersom de kan uttrycka sig som de vill utan att behöva tänka på det sociala och verbala utbytet som normalt sker i en mänsklig konversation (Melson 2001).

”Biophilia hypothesis” är en teori som kan förklara varför djur påverkar barn positivt. Långt tillbaka i tiden har vi levt tillsammans med andra djur och lärt oss om de är farliga eller vänliga och ett samspel för överlevnad skapades. Vår överlevnad byggde på andra arters existens eftersom de liksom vi är en del av kretsloppet. Att se djur som är

vänliga och lugna inger frid eftersom evolutionen lärt oss att det innebär säkerhet då dessa djur inte är ett hot för vår art. Bandet till ett djur kan ge andra erfarenheter än mänskliga band då djur ofta visar barn livets kretslopp från födsel till död då ett djurs liv normalt är kortare än en människas. Människor har väldigt lätt för att skapa relationer till djur. En tidningsartikel om en hundvalp som farit illa räcker för att ge reaktion. En mer personlig relation skapas när en människa träffar djuret regelbundet, talar med dem och om dem. Vi lär känna dem och ju mer tid som spenderas med djuret desto djupare blir relationen till det. En viktig symbolisk handling som skapar en speciell relation till djuret är när barn namnger sina djur. Genom namnet blir de någon, någon som kan slösas bort tid och känslor på (Melson 2001).

Vuxna påverkar barns relationer till djur genom den kultur barnen växer upp i. Tv och film är en annan faktor som påverkar barnens syn på relationerna mellan djur och människa. De bygger upp uppfattningar om relationer till olika djur exempelvis den farliga björnen och den snälla lojala hunden. Samhällets syn på djur påverkar också barnen. Många föräldrar anser att djur är bra för barn, detta anser även de föräldrar som inte har djur i hemmet. Föräldrar menar att djur lär barnet ansvar, hur de bör agera med medmänniskor och djuret ger vänskap och kärlek. Föräldrar anser att djur som används i undervisningssyfte påverkar barn positivt. När barnen känner att kraven ökar och de går mot ökad självständighet finns djuren där som vänner (Melson 2001).

Social och emotionell utveckling

Att ha djur i familjen är positivt eftersom djuret har både likheter och olikheter med andra familjemedlemmar. Detta kan påverka familjemedlemmarna i deras mänskliga relationer (Melson, 2001). Barns sociala utveckling påverkas av kontakten med djur. De barn som har en regelbunden kontakt med djur mognar fortare än de barn som inte har det. Dessutom har de barn som regelbundet möter djur lättare för att anpassa sig till de sociala mönster som finns. De får lättare kontakt med andra individer samt att de har lättare för att uttrycka sig (Folke-Fichtelius, 1995). Genom att umgås med en hund lär barnet sig att ta ansvar för en annan individ samt att det av hunden lär sig hur den tillåter andra att behandla den genom att den visar gränser. Hunden visar sina gränser på ett tydligt sätt vilket kan vara lärorikt för barn som utvecklar sina relationer till både djur och människor (Norling 1981). Genom att umgås med hundar tillfredställs olika sociala behov. Barnen blir tvingade att lära sig vilka regler som gäller när de umgås med hunden. Detta eftersom hunden inte accepterar att bli hanterad på vilket sätt som helst. Detta kan hjälpa barn som är destruktiva i sina relationer att få kontroll över sitt beteende. Det i sin tur kan leda till att osäkra barn börjar öppna sig och vågar agera mer än tidigare i okända situationer (Levinson 1975, ref. i Norling 1981). Barn som är elaka mot djur har ofta svårt i relationen till andra barn, där de ofta blir våldsamma (Melson 2001).

Att känna sig älskad, omtyckt och värdefull är en primär ”funktion” hos människor. Detta kan nås genom husdjur som är aktiva i kommunikationen, exempelvis hundar, vilket innebär att människan får en känsla av att de lyssnar på och förstår det som sägs. Studier visar att barn lika gärna talar om olika känslor och hemligheter till sitt djur som till sitt syskon. Djuret lyssnar utan att berätta vidare och barnet kan då berätta om sin ilska eller rädsla över något. Djuret kan likt en vän bevara hemligheter och barnet kan berätta känsliga saker för djuret utan att någon annan får veta. Yngre barn överför sina egna känslor på djuren. Barnen förutsätter att djuren känner och tycker som de gör (Melson 2001). Djuret klandrar inte, kommer inte med besvärliga frågor eller krav (Levinson 1975, ref. i Norling 1981). Djuret är inte kritiskt och det accepterar barnet. Djuret kan ge emotionellt stöd, kärlek, tröst, minska känslan av ensamhet och stress och vara en lekkamrat. Att djuret är tyst, gör någon kroppsrörelse eller tittar på barnet kan inge känsla av förståelse för barnets känslor, speciellt hundar är en bra art. Enligt Melson (2001) vet barn att djur inte kan tala men ändå vill de skapa dialoger med dem där både ord, kroppsspråk och tonfall blir viktigt. Människa och djur kan förstå varandra utan en verbal konversation. Barnet lär sig lyssna på andra saker än det som sägs vilket kan vara en värdefull kunskap i samspelet med andra, emotionell intelligens. Det finns inga empiriska studier som direkt visar att den ordlösa kommunikationen mellan barn och djur leder till att barnen blir mer empatiska. Men studier visar att barn som har djur har lättare för att sätta sig in i andras känslor (Melson 2001).

Att barn har djur kring sig är positivt eftersom djurets närvaro leder till att barnet får ta ansvar för någon annan, barnet har något att intressera sig för och bry sig om. Detta i sin tur leder till att barnet lättare kan acceptera omgivningens krav och förväntningar (Levinson 1972 ref. i Norling 1981). Vid motgångar kan djuret finnas där som stöd. Ett djur finns där och ett djur gör inte barnet besviken samt det klandrar inte. Barnet kan finna lindring och djuret har tid för barnets gråt. Känslan av att djuret finns där kan hjälpa till vid motgångar då det kan ge barnet kraft att vilja gå vidare och ta nya tag. Att känna stöd i ett djur kan leda till att barnet växer och kan ta sig an nya utmaningar (Norling 1981). Att växa upp kan ibland vara stressfullt, att barn känner stress kan uppkomma i samband med nya situationer i deras liv, exempelvis byte av skola. Men djur har en förmåga att få barn mindre stressade vilket gör att de lättare kan behärska och acceptera nya situationer. Barn kan känna olika känslor för olika situationer. Att få tala med ett djur ger en förtrolig dialog där barnet inte bedöms utan kan få utlopp för sina känslor. Barn som känner ilska kan ty sig till ett gosedjur, snuttefilt eller tala med väggen. Men bara djuret kan ge barnet en känsla av att bli hörd, att bli hörd utan att behöva tänka på hur det uttrycker sig och vilka ord det väljer. Därmed kräver inte djuret samma typ av konversation som människor gör. Enligt föräldrar till barn med djur är barnen mindre oroliga i nya situationer. Djur har också en förmåga att få barn och vuxna att lättare mötas och de kan hjälpa till att utveckla relationer. En fördel med djur jämfört med gosedjur och snuttefiltar är att djur blir barn aldrig för gamla för. Djur är trogna vänner till barnen och de stannar vid barnets sida. De är tysta i situationer som läxläsning men de finns där och tar bort känslan av att vara ensam och ger känsla av

tillhörighet. Denna känsla kan barn aldrig få av tv-spel och andra elektroniska prylar (Melson 2001).

Sammanfattning

Vår sammanfattning av de två ovanstående rubrikerna är att många studier visar på att djur är bra för barns utveckling men få studier har gjorts på hur djur skulle kunna användas i pedagogiska miljöer. Vår tanke med studien är att se om läsning för djur kan ge elever en positiv läsupplevelse och en del i det blir att se på elevers relation till djur. Undersökningar har visat att djur har stor betydelse i barns liv och att de ses som viktiga familjemedlemmar. Barn jämför djur med syskon som alltid är intresserade av lek. Djuret finns som ett stöd i svåra situationer och som samtalspartner. Barn får en känsla av att djuret förstår det de säger och de vet att djuret aldrig kan berätta vidare vad barnet sagt. Djuret ställer heller inga krav, besvärliga frågor eller dömer inte barnet. Barn som känner stress, krav eller ställs inför nya situationer kan finna stöd i ett djur eftersom djuret ger kravlös kärlek. Studier visar att djur kan göra barn mindre stressande och de får lättare att acceptera nya situationer. Många föräldrar är positiva till att barn får umgås med djur.

Inom det sociokulturella perspektivet ses kommunikation som en grundsten. Barn lär enbart genom interaktion med en annan individ. Vår tanke är att se om djur skulle kunna vara en kommunikationspartner som kan stimulera barnets läsupplevelse. Studier visar att människor har väldigt lätt för att skapa relationer till djur, speciellt de djur de träffar och talar med regelbundet. Att kommunicera med djur tränar barn på att ha samtal med alla typer av kommunikationspartners och de tränas på att föra dialog. Kommunikationen mellan djur och människa bygger på andra principer än de verbala och barnet lär sig lyssna på andra saker än det som sägs. Barn som umgås med djur påverkas i sina mänskliga relationer eftersom djuren lär dem samspela, vilket innebär att barn kan påverkas positivt i flera avseenden enligt forskning inom detta område.

Hundar och läsning

En professor vid namn James Lynch, University of Maryland, medverkade i ett projekt där det undersöktes hur närvaron av en vänlig hund påverkar människors blodtryck. Det projektet har visat att vuxna människor som läser högt för andra människor, även nära vänner, känner obehag och deras puls ökar. Vidare i projektet studerades barn när de fått läsa poesi, vilket inte alltid är lätt vare sig för barn eller vuxna och det kanske påverkar barnen mer än vuxna. Under projektet undersöktes barns blodtryck när de ensamma satt bekvämt och vilade i en stol i ett rum och när en hund fanns närvarande. Hundens närvaro påverkade barnen genom att de blev mer avslappnade och lugna. När barnen sedan skulle läsa poesi sågs att deras puls steg oavsett om hunden fanns i rummet eller inte men den steg inte alls i samma grad när hunden var närvarande. Hunden lugnade barnet under den stress läsningen innebar. Studien visade också att det lugn hunden hade ingett barnet bestod även när hunden inte längre fanns närvarande i rummet. Detta

testades genom att vissa barn först fick läsa med en hund i rummet som under läsningen gick ut trots att de fortsätta att läsa, barnens puls mättes hela tiden. En annan grupp fick börja läsa enskilt för att sedan få sällskap av hunden (Melson 2001). Katcher (1980), ref. i Norling (1981), menar att studier visat att umgänge med djur leder till att blodtrycket sänks samt att pulsen går ner. Till skillnad mot att tala med en annan människa då blodtrycket höjs och pulsen stiger, vilket beror på känslan av att människor värderar det som sägs och görs.

Frågan som kan ställas är hur läsning för hundar skulle kunna se ut i verkligheten. I USA finns ett projekt kallat *The Reading Education Assistance Dogs*. Inom detta projekt reser ägare runt med sina hundar och besöker exempelvis bibliotek och skolor där barn får läsa för hundarna. De hundar som används vid läsningen är ursprungligen terapihundar och därför väl utvalda då de behöver uppfylla vissa krav för att få lyssna på barn som läser. De ska bland annat ha ett passande temperament, vara ofarliga och friska samt kunna lyssna. De barn som deltar i detta projekt förväntas uppnå vissa mål och när de gör det får de uppmuntran i form av nya böcker som den hund de läser för har fått sätta sitt tassavtryck i. Fördelar som organisationen kan se inom detta projekt är att hundar kan vara bra på att lyssna på barn. Deras erfarenhet är att barn tycker det är lustfyllt att läsa för djur och att de gärna gör det (Intermountain Therapy Animals 2007).

Implikationer i praktiken

Att använda djur i undervisningen är inte helt problemfritt då det finns allergiker och eventuellt organisatoriska bekymmer. Folke-Fichtelius (1995) menar att för att undvika allergi hos eleverna kan veckostädning införas i klassrummen. En sak som är viktig vid städningen är att man torkar av bänkar och stolar och att det görs mycket noga. Detta kan såväl elever såsom städpersonal göra. När olika tester på de rester som sopats upp från golven utfördes visade det sig att det innehöll ytterst få allergener. De utslag som visades kom från de prover som tagits på stolar och bord. Vid varje rast ska det vädras ordentligt samt att se till att alla elever kommer ut och får frisk luft. Norling (1990) beskriver de nackdelar som han kommit fram till, vilket bland annat är att ett djur behöver omsorg vilket personalen kan känna som ett hinder då de redan anser sig fullt sysselsatta med sina arbetsuppgifter. Ett djur som avlider kan bli en stor påfrestning för barnen och personalen kan då behöva lägga mycket tid på att vara stöd i förlusten. När ett djur ska användas på en institution är det av stor vikt att välja rätt individ av djurarten, ett djur som passar för de uppgifter det kommer få. Det är inte alla djur som passar in överallt. Hänsyn får även tas till att djuret ska vara i passande ålder samt av lämplig ras (Norling 1990).

Metod

I denna studie avsåg vi inte att testa läsförmågan hos eleverna utan studiens fokus ligger på läsoplevelsen. Detta i sin tur bygger på ett antagande att elever lär sig effektivt om lärmiljön är positiv. Det bör alltså betonas att vi därmed inte har för avsikt att studera effekterna i termer av ökad läsförmåga.

Metodval

I litteraturgenomgången har vi inledningsvis beskrivit vår teoretiska utgångspunkt i lärande. Där har beskrivits vad det sociokulturella perspektivet innebär, det vill säga att lärandet alltid sker i ett socialt samspel och att det sammanhang i vilket lärandet sker har stor betydelse, att lärmiljön är avgörande. Med tanke på vår studies inriktning har det varit omöjligt att göra en studie där vi deltagare och observerar i hemmiljön när barn läser för sitt djur. Detta är den begränsning som är i studien, men som också utgör en förutsättning. Det vi hänvisar till är barns utsagor, det vill säga hur barn efteråt beskriver sin läsoplevelse. Vårt syfte var att utgå från barns perspektiv vilket betyder att vår forskning ligger inom den ansats som kallas fenomenologi. Inom denna ansats studeras hur något visar sig, och det antas att det som visar sig finns i ett sammanhang. En person har erfarenheter med sig kring ett fenomen vilka framkommer i det som görs. Därför kan inte ett enskilt fenomen studeras utan att få med delar av den värld objektet befinner sig i. Likaså kan inte den som studerar det som visar sig helt få distans eftersom våra erfarenheter gör det omöjligt att helt lämna den värld vi tillhör (Bengtsson 1999). Vårt syfte var att studera barns upplevelser av att läsa för ett djur. Utifrån det som framkommer inom den fenomenologiska ansatsen valde vi därför även att ställa frågor kring barnets relation till djuret för att se det i ett större sammanhang.

Vi valde att göra en kvalitativ undersökning där både intervju med barnen och enkät till föräldrarna används. Starrin (1994) beskriver att en kvalitativ studie ger en subjektiv bild av ett fenomen. Till skillnad från den kvantitativa metoden, som ger förklaring ger den kvalitativa metoden förståelse om hur människor tänker. Då det beskrivs hur människor reflekterar kring ett fenomen kan djupare förståelse uppkomma. Vidare förklaras att vissa anhängare av metoden menar att visst innehåll inte kan mätas i kvantitet, exempel på det kan vara känslor och upplevelser. I vår studie var vi intresserade av barns tankar och den kvalitativa metoden bedömdes som passande då kvantitativ mätning inte kändes lämpligt utifrån vårt syfte. Vår tanke med studien var inte att ge en generell bild av verkligheten utan att studera en mindre grupps tankar och erfarenheter.

Urval

Vi valde att kontakta en skola på en mindre ort i Västra Götaland. Vi kände till skolan och klasserna sedan en av oss genomfört verksamhetsförlagd utbildning där samt att båda tidigare genomfört uppgifter inom utbildningen på skolan. Doverborg & Pramling Samuelsson (2000) menar att det är en fördel vid intervjutillfället att de som utför intervjun känner eleverna sedan tidigare eftersom en relation och förtroende för varandra då redan finns. Kontakt togs med lärarna i de båda årskurs 2 klasserna, på samma skola och de tillfrågades om vi fick genomföra intervjuer med några av deras elever. Vi förklarade vårt syfte och vad det skulle innebära för eleverna att delta. Detta godkände lärarna och kontakt togs med rektorn via telefon som gav sitt godkännande.

När ett urval görs är det inte säkert att urvalsgruppen är så stor och fler kan då medverka men ibland får gruppen minskas ner på grund av tidskäl (Stukát 2005). Vår urvalsgrupp kändes ganska begränsad då vi skulle välja ut elever med hund hemma. Dessa elever valdes ut ur två klasser. Ändå planerades att enbart samtala med sammanlagt fem elever ur de två klasserna eftersom tiden ansågs knapp. Vi planerade att genomföra fyra samtal och ett pilotsamtal. Avsikten med pilotsamtalet var att se om frågorna var relevanta i förhållande till syftet och att intervjusituationen kändes bra. Skulle det varit så att någon valt att inte delta hade vi sökt vidare i klassen.

Ett brev skrevs till föräldrarna, se bilaga 1, som skulle lämnas till fem elever via klassläraren. I brevet fick föräldrarna information om vilka vi var och vad vi skulle göra. De fick även fylla i om de och deras barn ville delta. Planen var att dessa brev skulle delas ut i början av vecka 38 av lärarna vilket de inte gjorde eftersom de skulle ha föräldramöte måndag vecka 39 och tänkte ta det då. I brevet hade vi skrivit att svaret om deltagande skulle vara inne senast fredag vecka 38, vilket nu inte stämde. Vi valde då att delta under föräldramötet och Rebecka åkte dit eftersom Cecilia fått förhinder. På föräldramötet visade det sig att lärarna delat ut vårt brev till samtliga föräldrar, vilket inte varit vår tanke från början. I efterhand tycker vi att detta var bra då samtliga föräldrar fick veta varför vi endast var intresserade av vissa barn och vad dessa skulle få göra. Rebecka informerade föräldrarna om syftet med elevsamtalen, vad det skulle innebära att delta och hur materialet skulle behandlas. Viss information tillkom som inte stod i föräldrabrevet. Denna information gällde att det inte behövde vara familjens hund de läste för utan det kunde exempelvis vara mormors eller kompisens hund. De informerades om att datumen ändrats och att det gick bra att lämna svar under kvällen eller under morgondagen till läraren. För att öka intresset hos föräldrarna berättades mer om den litteratur vi läst än vad som framgick i brevet. De fick veta att vi funnit mycket forskning som hävdar att djur är bra för barn eftersom de bland annat utvecklas socialt och kommunikativt samt att de är trogna vänner. Vidare framfördes att vårt ämnesområde kunde anses intressant, då det finns mycket forskning om att djur är bra för barn men få studier om hur de kan användas i pedagogiska sammanhang. De föräldrar som kände att de ville delta och även trodde att deras barn ville göra det fick sedan räcka upp handen. Det resulterade i att vi fick sju elever med hund hemma som skulle delta i undersökningen. Föräldrarna var mycket positiva och ville gärna se att

deras barn deltog. De lämnade genast in sitt godkännande och det var inget problem att läsningen skulle ske under kommande vecka. Föräldrarna fick veta att skolan skulle få ett exemplar av den färdiga uppsatsen, vilket föräldrarna sedan skulle kunna låna och läsa om så önskades.

Tanken med vår urvalsgrupp var från början att vi skulle välja ut fem elever som kunde tänkas delta. Nu blev det så att lärarna påverkade vårt urval. Dock tror vi inte det hade någon negativ betydelse för resultatet eftersom samtliga elever med hund i klasserna nu fick medverka om de ville. Eleverna fick nu inte själva säga om de ville delta utan det blev föräldrarna som avgjorde det. Då eleverna var relativt unga kändes det bra att föräldrarna ville att de skulle delta eftersom de kunde motivera dem hemma. Skulle det vara så att någon inte ville medverka hade vi upplyst om att det när som helst gick att dra sig ur. När valet görs att en mindre grupp ska studeras i stället för en population är det positivt att få med variationer i underlaget (Stukát 2005). Även om variationen i underlaget inte var det mest väsentliga i vår urvalsgrupp tyckte vi ändå det skulle vara intressant att försöka få en viss variation. Eftersom samtliga elever med hund som ville delta fick medverka tror vi att möjligheten finns att vi fick en till viss del omväxlande urvalsgrupp då intresset för djur kunde vara varierat, både pojkar och flickor deltog samt elever med olika läsförmåga. För att få ett bra underlag för vår analys var det viktigt att inte ha för få elever. Även om en deltagare föll bort ur studien komparerades det av att vi fick flera elever än vad som var beräknat.

Frågeframställning

De frågor vi skapade till intervjun, se bilaga 2, bygger på vårt syfte och våra frågeställningar. Vår tanke vid skapandet av frågorna var att först skapa en tankesituation hos eleven där den fick tänka sig in i en konkret situation. Detta för att elevens koncentration skulle riktas mot intervjun och för att väcka känslor kring det vi skulle tala om. Att låta barn få tänka på en konkret företeelse som leder in på ämnet kan vara en bra start på ett samtal. Barnet får tänka på något det upplevt (Doverborg & Pramling Samuelsson 2000). Tanken var att varje elev skulle ha med en bild på sin hund för att de lättare skulle minnas vad de har gjort tillsammans med sitt djur. När eleven fått möjlighet att tänka sig in i en situation ställdes fler mer specifika frågor. Barn måste få tid att tänka och intervjun får inte bli ett förhör utan måste vara ett samtal där barnets tankar får komma fram (Doverborg & Pramling Samuelsson 2000). Utifrån det blev vår tanke att elevens svar fick leda samtalet vidare för att inte vi skulle styra svaren. Vi hade en frågestruktur som följde när tidigare fråga kändes uttömd. Vi använde oss av tre huvudområden som var direktkopplade till vårt syfte och våra frågeställningar. Dessa tre var, barnets relation till djuret, upplevelser av att läsa i skolan samt upplevelser av att läsa för hunden. Samtalen inom varje område började med konkreta hur- frågor för att få eleven att tänka vidare. Sedan gick frågorna mot att bli allt mer känsloriktade. Tanken med detta var att vi trodde att det var lättare för eleven att svara på hur de gör än vad de känner. Att sitta och prassla med sina papper kan bli ett störande moment vilket kan undvikas om intervjuaren kan frågorna (Doverborg & Pramling Samuelsson 2000). Detta hade vi i åtanke när frågorna skrevs då antalet frågor försökte hållas nere,

samtidigt som vi hade i minnet att de inte fick bli för få med tanke på betydelsen för resultatets trovärdighet. Innan intervjuerna genomfördes såg vi till att vara väl insatta i vårt syfte och våra frågeställningar.

Vi skapade en enkät som sändes hem till föräldrarna efter intervjun. Tanken med denna enkät var att föräldrarna skulle få bekräfta för oss det deras barn beskrivit om sin relation till hunden. Frågorna skapades utifrån det vi trodde att samtalet med barnen skulle handla om. I enkäten till föräldrar har i efterhand upptäckts att vi glömde att göra en punkt för övrigt där föräldrarna kunde ha fått skriva om de ville framföra något annat. Men eftersom enkäten inte haft betydande roll för vårt resultat anses att det inte påverkat redovisning av resultatet.

Genomförande

Samtalstillfället ägde rum ca en vecka efter föräldramötet. Ett litet rum lånades där det fanns bord och stolar och där samtalet kunde ske ostört. Platsen för intervjun har betydelse eftersom ett barn lätt kan tappa koncentration om något stör. Att sitta och skriva under intervjun kan störa samtalet och det är lätt att missa det som sägs. Därför är det bättre att spela in intervjuerna men att behärska utrustningen är av största vikt (Doverborg & Pramling Samuelsson 2000). Vi hade med oss en bärbar dator och till den hade en liten mikrofon kopplats som vi lade på bordet. Datorn ställdes åt sidan för att den inte skulle bli en vägg mellan oss och eleven. Intervjuerna genomfördes enskilt med varje elev. Vi förklarade varför vi skulle samtala med dem och vad intervjun skulle användas till. Det är betydelsefullt för barn att få veta varför samtalet genomförs och vilka ämnen frågorna kommer beröra. Även att barnen får höra på det som spelats in är av stor vikt (Doverborg & Pramling Samuelsson 2000). Med detta i tanken erbjöd vi eleverna att lyssna på inspelningen efter det att intervjun var klar.

Det är viktigt att skapa kontakt med barnet i början av samtalet för att bygga upp förtroendet. Ett sätt att göra detta kan vara att visa uppmärksamhet för barnet och tydliggöra sitt intresse för det som sägs eftersom barnet är utvalt. För att skapa ett bra samtal och behålla koncentrationen är det en fördel att ha ögonkontakt vilket lätt kan skapas genom att sitta tvärs emot varandra vid ett bord (Doverborg & Pramling Samuelsson 2000). Vi valde att sätta oss kring ett bord där plats fanns för teknisk utrustning samtidigt som vi kunde ha ögonkontakt. Eleven fick sitta på en stol mitt emot oss vid ett runt bord och vi försökte skapa en naturlig samtalsmiljö.

Doverborg & Pramling Samuelsson (2000) betonar värdet av en pilotintervju. Den förste eleven som kom till oss fick bli vår pilotrespondent. Denna elev valdes ut av läraren och vi påverkade inte det beslutet. Vi gick in med en öppen attityd där vi skulle vara kritiska till de frågor som ställdes. I det brev vi gett föräldrarna stod det att eleven skulle ta med en bild på den hund som skulle samtalas kring, men ingen elev hade en bild med sig. För att få eleven att börja rikta uppmärksamhet mot tankarna kring djuret valde vi därför att börja med att fråga om hundens namn, ras, ålder och vem hunden var.

Vi hade vårt frågepapper, se bilaga 2, framför oss på bordet och försökte sedan verbalt framställa en konkret situation som fick barnet att tänka på situationer där hunden deltar och utifrån det försökte vi sedan fråga vidare. Vid analys av de frågor som ställts är det viktigt att fundera på hur svar följts upp, om barnen fick tillräckligt med tid, svarade vi på våra egna frågor utan att låta barnet få chans att göra det (Doverborg & Pramling Samuelsson 2000)? Den första intervjun tyckte vi fördes i ett trevligt och öppet klimat och vi ansåg att frågorna kunde ge ett resultat som stämde med vårt syfte. Inga ändringar gjordes efter att den genomförts och pilotintervjun användes i vårt resultat.

När vi kom till skolan för att göra intervjuer visade det sig att en elev inte ville ställa upp och vi fick ett bortfall. Det var nu sex elever som deltog, varav en deltog i pilotstudien. Eleverna var aktiva i samtalen och ville gärna svara på frågor. De hade dock svårt att beskriva hur det kändes att läsa för hunden. Många beskrev det som kul men kunde sedan inte beskriva mer. Vi försökte ställa frågorna på andra sätt, använda andra formuleringar, försökte sätta in dem i sammanhang men det gjorde ingen skillnad. Vissa frågor kan vara svåra för barnet att svara på då de kanske inte har erfarenhet av det som frågan gäller eller så har de inte innan funderat kring det (Doverborg & Pramling Samuelsson 2000). Detta tror vi kan vara en anledning till att de hade svårt att svara. Kanske hade de läst för få gånger eller så hade de inte funderat över hur det kändes att läsa för hunden. Likaså kan det vara så att de inte hade nog med språkliga uttryck för att kunna beskriva sina känslor.

Vi hade bestämt oss för att försöka undvika ledande frågor i samtalet. Vi hade dock läst att frågor som är ledande ibland kan vara en fördel i samtalet, men aktsamhet ska finnas eftersom de kan leda till att respondenten känner osäkerhet i samtalet (Doverborg & Pramling Samuelsson 2000). Vi ville inte skapa osäkerhet men upptäckte att ledande frågor i viss mån kan föra ett samtal vidare då vissa elever började berätta mer. När ledande frågor ställdes försökte vi tänka på att de inte skulle svara på vårt syfte utan mer leda tillbaka samtalet kring det som samtalades om. Vi fick inte uppfattningen av att vi påverkade respondenterna i någon riktning utan det kändes som att de enbart började tänka i nya vidare banor. Detta resulterade inte i att vi fick det svar som önskades utan bara fler vinklar av det eleven tidigare uttryckt. I slutet av samtalet fick eleverna möjlighet att berätta något eget som de kände att de ville berätta men som vi inte frågat om. Ingen elev valde att tillägga något. Det var heller ingen elev som ville lyssna igenom sin intervju när det erbjöds. Efter det tackades eleven för att den ställt upp på att delta i vår undersökning. När samtalet var färdigt fick de en enkät, se bilaga 3, med sig som vi förklarade skulle lämnas till föräldrarna. För eleverna beskrevs att frågorna handlade om barnets relation till djuret.

Under de två sista intervjuerna upptäckte vi en ny fråga som ansågs intressant att ställa. Denna fråga ville vi även ställa till de andra eleverna som redan intervjuats. Syftet med intervjun bestämmer vilka följdfrågor som kan ställas enligt Kvale (1997). Vi ansåg att frågan skulle kunna ge oss ökad förståelse för elevernas svar vid resultatanalysen och frågan kändes relevant utifrån det vi tidigare samtalat kring. Vi ville fråga dem; *varför ska man läsa högt?* Vi valde därför att återkomma efter lunch då vi återigen tog ut en elev i taget, av de som inte tidigare svarat på frågan, för att ställa denna fråga. Eleverna var villiga att komma ut igen och de hade lätt för att återgå till det som tidigare samtalats om. Denna gång hade vi inte tillgång till dator utan svaren skrevs ner för hand. Eleverna fick reda på vad som skrevs ner och varför svaren nu skrevs för hand. Den andra eleven som kom började först beskriva sina tankar men blev snabbt intresserad av vad tidigare elev sagt. Ett misstag som gjordes var att när första eleven svarat veks inte pappret ihop utan nästa elev kunde se att något skrivits. En kort förklaring fick ges, vilket inte kändes bra eftersom eleven fick reda på tidigare elevs personliga tankar. Vi försökte dock göra sammanfattningen så neutral som möjligt. Denna elev påverkades även av det tidigare elev sagt och valde att fortsättningsvis säga samma sak. Detta noterades inte skriftligt då det uppenbarligen inte var elevens egna tankar. De första tankarna eleven uttryckte användes dock i resultatet då det var elevens egna tankar.

Resultatbearbetning

Intervjuerna bandades på datorn och har sedan transkriberats. Intervjuerna varade i ca 20-30 minuter per elev. Transkriptens omfattning var 4-6 A4 sidor per intervju, radbrytning efter varje uttalande. Intervjuerna är direkt avskrivna och både intervjuaren och elevens frågor och svar finns med. I vissa fall kunde ljudkvaliteten vara lite dålig och det var svårt att höra vad som sades. Detta gällde inga större stycken utan oftast enstaka meningar.

Den resultatpresentation som väljs beror på den metod som använts vid datainsamlandet. Därmed kan resultatpresentationen se olika ut i olika studier (Stukát 2005). Vi valde att göra en matris eftersom vi ville redovisa stora delar av vårt insamlade material. Detta efter de tankar vi fått från det sociokulturella perspektivet samt från den fenomenologiska ansatsen om att ett fenomen bör ses i ett större sammanhang. Inom det sociokulturella perspektivet anses att miljön har stor betydelse för lärandet. Vår tolkning av det är att det hade varit en fördel att göra observationer av elever som läser för sin hund. Nu blev vi istället hänvisade till elevernas utsagor på grund av den knappa tiden. Doverborg & Pramling Samuelsson (2004) menar att barn svarar utifrån sina erfarenheter och eventuella förväntningar som de känner. Därför ville vi redovisa så mycket som möjligt av det de sagt för att ge läsaren underlag för tolkning. Genom matrisen ansågs att vi kunde ge en bild av ett större sammanhang vilket är viktigt inom den fenomenologiska ansatsen. Ett enskilt fenomen kan inte studeras utan att ta hänsyn till den värld objektet befinner sig i.

Vårt arbete med att skapa en matris började med att skapa en överblick över den data vi samlat in och utifrån det formades de kategorier vi använt oss av i resultatsammanställningen. Kategorierna är: *relationen till djuret, lässituationen, läsa för hunden, varför läsa högt? läsa för människa, jämförelse med kompisar* samt *läsa för en hund i skolan*. Dessa kategorier skapades utifrån syfte och frågeställningar. Sedan gjordes enskilda analyser. Tanken med de enskilda tolkningarna var att se om de visade på skillnader i hur vi uppfattat det som sagts. De tolkningar som gjorts enskilt slogs sedan samman i en gemensam matris. Våra tolkningar av det som sagts var ofta väldigt lika. De gånger de skilde sig åt diskuterades och motiverades ordval, vilket visade att vi egentligen tänkt lika. Vid ett tillfälle gick vi tillbaka till intervjuerna för att göra en gemensam tolkning där flera kommentarer från respondenten fick ligga till grund för sammanfattningen. Resultatsammanställningen genomfördes av oss tillsammans, där likheter och skillnader lyftes med utgångspunkt i syftet. Samtliga föräldraenkäter kom in, dock har vi inte planerat att redovisa dessa då de enbart använts för att validera det barnet sagt om sin relation hunden. Inga betydande skillnader visade sig i vad eleven och föräldern uppgett.

Litteraturbearbetning

Vår informationssökning skedde på två kommunbibliotek där det fanns tillgång till fjärrlån. Vi sökte också på SLU, Sveriges lantbruksuniversitets, bibliotek för att finna forskning kring djurs betydelse för människor. När en undersökning av denna form genomförs, under förhållandevis kort tid, kan det inte förväntas att all litteratur inom området redovisas. Dock ska mycket information ha sökts så det inte visar sig att källor utlämnats som har stor betydelse inom området (Stukát 2005). När vi började söka litteratur kring vårt ämne upptäcktes att forskningen kring relationen mellan barn och djur är väldigt begränsad. Litteraturen kring barn och djur i ett pedagogiskt sammanhang är i stort sett obefintlig utifrån vad vi sett. Vi har försökt finna så mycket litteratur som möjligt och vi har varit öppna för både nationella och internationella källor. Litteratur kring lärmiljön finns det gott om och avgränsningar fick göras till att skriva om delar av den lärmiljö som kan tros uppkomma vid användning av djur i undervisningen. Vi valde att dela böckerna mellan oss, de lästes och sammanfattningar skrevs ned som sedan skickades via e-mail emellan oss. De böcker som haft stor betydelse för studien lästes och sammanfattades av oss båda enskilt. Sammanfattningarna jämfördes och diskuterades och skillnader som upptäckts i böckerna uppmärksammades och diskuterades. Sammanfattningar sammanställdes sedan till en gemensam text som har reflekterats och diskuterats.

Trovärdighet

Vi ansåg att det var en svår balansgång att vara neutral i sin forskning. Utifrån ett fenomenologiskt perspektiv är vi fångade i den värld som vi lever i. Vår tanke var dock att gå in med en öppen attityd där vi försökte reducera personliga åsikter. Samtidigt var det svårt i ett samtal då personliga åsikter gärna läggs in i de svar som ges. När barnet

berättade om sitt djur med glädje och värme resulterade det lätt i kommentarer som kan uppfattas vara positiva till djur. Hade vi istället verkat negativa finns det risk att eleven inte velat tala då den känt att vi inte var intresserade av dennes djur och de känslor som fanns runt den. Vi båda har en positiv inställning till djur och ett intresse för att se om de kan användas i pedagogiska sammanhang. Detta kunde ha påverkat vår studie då det ibland kan vara svårt att få distans till sina egna åsikter. Även om vi varit medvetna om det och försökte tänka på hur vi formulerade oss, finns det en risk att vårt kroppsspråk sagt något annat än den verbala konversationen. Dock har vi försökt varit noga med att gå in med ett öppet och nyfiket förhållningssätt. Vi letade efter källor med skilda åsikter och stor respekt har visats för respondenterna och deras åsikter vid intervjutillfället. Då medvetande fanns om risken försökte vi tänka på att vara så neutrala som möjligt i vårt agerande vid genomförande och analys. Vid dataanalysen var vi intresserade av att se skillnader i åsikter och försökte framställa materialet så rättvist det bara gick. Vi försökte att hålla oss distanserade till det som genomförts för att inte påverka trovärdigheten.

Innan vi genomförde intervjuerna sågs en fara i att elever inte skulle ha läst för sin hund, att det skett flyktigt utan ro eller att föräldrarna kanske inte skapade den lugna avskilda miljö som var tänkt. Dessa faktorer kunde ha påverkat vårt resultat då urvalsgruppen kunde minskat eller barnen inte fått möjlighet att få upplevelser i lugn och ro. Detta försökte kartläggas genom att vi ställde frågor om lässituationen och om vad de läst för hunden. Vår uppfattning var att samtliga respondenter läst för sitt djur minst en gång. Vår tanke var att de skulle ha läst minst två gånger vilket vissa inte hade gjort. Att eleverna hade knappa erfarenheter av det vi intervjuat dem om är en kritisk punkt i vår studie. Vår uppfattning är att ingen av dem tidigare läst för ett djur. Att läsa för djuret var en uppmaning från oss och inget de själva valt att göra. Eftersom de inte tidigare läst högt för ett djur kan de upplevelser de beskrev ha påverkats av en känsla av nyhetens behag, något som var nytt, spännande och roligt. En fördel i vår studie hade varit att låta eleverna läsa för djuret under en längre tid för att de skulle få fler erfarenheter samt att det skulle varit mer en vardagsrutin att läsa för djuret. Att eleverna hade få erfarenhetstillfällen att basera sina utsagor på, att de var uppmanade av oss att läsa samt att det var något helt nytt för dem är kritiska punkter för vår studies trovärdighet. Dessa faktorer bör tas hänsyn till vid tolkning av resultatet. Det vi i efterhand kunde se var att det skulle ha varit intressant att ha ställt frågor kring om eleverna skulle vilja fortsätta läsa för hunden, om de skulle kunna tänka sig att exempelvis göra det kontinuerligt under en termin. Dessa frågor kunde ha ökat trovärdigheten i vårt resultat då de kunde visat på elevernas intresse.

Vidare kunde det innebära ett hinder att se på barns upplevelse av att läsa i skolan och för hunden eftersom relationen till läraren kunde se olika ut. Att läsa i skolan och läsa hemma kan vara två skilda saker eftersom det är olika miljöer som väcker olika känslor hos barnet. För att få en bild av barnets tankar kring detta ställdes frågor kring att läsa i skolan och att läsa för hunden. Utifrån det kunde en bild skapas av barnets tankar kring detta.

Från början har vi haft en tydlig plan över vilken litteratur som skulle läsas. Vissa böcker lästes av båda för att öka trovärdigheten och minska risken för enskilda tolkningsfel. Eftersom viss litteratur var på engelska sågs en större risk med feltolkningar då ordförståelsen ibland kunde bli felaktig. Vissa av de källor som funnits kommer från kända forskare som är erkända och omtalade inom sitt område. Exempel på en sådan forskare är Norling. Vi har arbetat för att finna flera källor med liknade resultat men ibland har detta varit svårt då litteraturen varit begränsad. Att litteraturen kring djurs syfte i pedagogiska sammanhang har varit begränsad utgör en kritisk punkt i vår studie. Den litteratur vi fann kring djurs inverkan på barn hade främst en psykologisk och biologisk utgångspunkt. Den litteratur vi fann kring lärmiljön hade främst pedagogisk inriktning. Detta gjorde att våra slutsatser, utifrån vårt syfte, blev pedagogiska även då en stor del av litteraturen inte var inriktad på det området. Ytterligare en kritisk aspekt utifrån det var att den litteratur som rör det sociokulturella perspektivet lyfter fram att elever lär genom kommunikation. Det som kan ifrågasättas är i vilken grad kommunikationen mellan barn och djur är pedagogisk utifrån vårt syfte. De slutsatser som kunde dras byggde på resterande litteratur vilka som sagt främst hade en psykologisk och biologisk inriktning.

Tillförlitlighet

De frågor som skapats upplevdes rimliga och vi anser att de gav svar åt vårt syfte och våra frågeställningar. Att börja med att sätta sig in i en konkret situation kändes mycket bra eftersom det gav både oss och eleven en bild av det samtalet handlade om. Det kändes som att frågorna var väl utformade och vi uppfattade inte att eleverna hade svårt att förstå frågorna. Ibland kunde det vara vårt ordval som gjorde att de inte förstod men då framkom det ganska snabbt vilket ord det var de inte förstod och andra begrepp kunde väljas. Vi har inte upptäckt att eleverna har motsagt sig själva i någon större utsträckning. Det enda vi kommer att tänka på är att vi vid ett tillfälle ställde en ledande fråga kring vem eleven helst läser för hunden, föräldrarna eller läraren. Eleven svarar att det är samma att läsa för hund som förälder och lärare, eftersom frågan innehöll en liknande formulering. På flera andra ställen beskrivs det att det är roligast att läsa för mamman och hunden. Eftersom en ledande fråga ställdes valde vi att ta med det eleven sagt när frågorna var mer öppna.

Att tro att en intervju leder till kunskap om hur människor tänker är mycket tveksamt enligt Säljö (2000). Utifrån Säljö's sociokulturella perspektiv har situationen betydelse för de svar som erhålles. Det intervjun leder till är att visa vad respondenten säger i den situation den befinner sig i för tillfället, vilka krav den känner, vad den tror är önskvärt att framföra. Ofta har respondenten inte fått tid på sig att fundera över frågorna utan säger det den kommer på för stunden. Vad som kan studeras är vad personen säger i en viss kontext (Säljö 2000). Detta anser vi är mycket tänkvärt när intervjuer görs, en annan situation med andra intervjuare hade kanske gett andra svar. Men samtidigt spelar det då ingen roll vem som gör intervjuerna? Det vi anser kan göras är att studera

samtalssituationen och analysera sin roll i den. När vi har tänkt tillbaka på de samtal som fördes tyckte vi att de kändes öppna och det kändes som att eleverna vågade framföra det de ville säga. Dock kan detta vara svårt för oss att avgöra då vi deltog i samtalet. Vi anser att människor vid samtal alltid påverkar varandra, eleverna påverkade oss och vi påverkade dem. Utifrån det som beskrivs ovan är det svårt att svara på om eleverna svarat ärligt och som de verkligen tyckt på de frågor som ställts. För oss är det svårt att veta vilka krav de kände. Att ha en god relation till respondenten är en bra åtgärd mot att den känner osäkerhet och kanske svarar vad den tror intervjuaren vill höra. Sen är det ändå inte säkert att allt som framkommer är sant. Om respondenten känner att den har brister kan dessa vara svåra att tillstå och den säger något osant (Stukát 2005). Det fanns dock inga sådana tendenser eller attityder vid intervjuerna. Deras läsförmåga skulle kunna ha blivit ett känsligt ämne men uppfattningen var att de var ärliga, då vissa sa att de läser ganska bra och andra beskrev att de behöver stöd när de ska läsa.

På föräldramötet var det föräldrarna som fick avgöra om de trodde att deras barn skulle vilja delta. Detta kan ha påverkat resultatet då eleven inte kände att den själv fått välja om den ville vara med. Även om de visste att de fick dra sig ur kunde det käntas obekvämt och de deltog fast de kände sig tvingade. Vi fick inte känslan av att något barn kände sig tvingat till att delta utan de berättade gärna om sin hund och sin läsupplevelse. De visade intresse för att följa med och samtala med oss och de ställde gärna upp om någon fråga behövde kompletteras. Nu behövdes inte det men under intervjuerna kände vi att fråga varför högläsning ska ske kändes intressant. Denna fråga ingick inte i syftet men ansågs kunna ge en bättre helhetsbild av det som framkommit. Denna fråga ställdes till samtliga deltagande elever, till några under intervju tillfället och till andra vid ett senare tillfälle under dagen. De hade gått tillbaka till klassrummet och var i andra tankar när vi kom och frågade dem. Det känns ändå som att de tänkte eftersom de funderade och inte enbart gav ett flyktigt svar för att få gå tillbaka.

Vad det gäller tillförlitligheten av vårt resultat har det ständigt arbetats med att få det så tillförlitligt som möjligt. Vi har försökt basera genomförandet och analysen på en vetenskaplig grund även om en ansats inte följts helt, i vårt fall den fenomenologiska ansatsen. Istället har sökandet skett i olika källor som gett råd om hur vi kunnat tänka och göra i olika moment. Från början valdes att göra en kvalitativ intervju då Starrin (1994) beskriver att då den kvantitativa metoden ger förklaring ger den kvalitativa metoden förståelse om hur människor tänker. Vi ansåg att förståelse låg närmast vårt syfte och intervjuer kändes som en naturlig metod. Detta eftersom vår urvalsgrupp skulle bestå av elever i årskurs 2 vars läs- och skrivförmåga ofta är begränsad. Vi trodde inte att de skulle ha skriftspråk nog att kunna skriva ner sina tankar. Genom att göra intervjuer kunde även risken minskas för feltolkningar av frågorna vilket skulle kunna påverka resultatet. Eftersom vi ville studera barns upplevelser ansåg vi att vår forskning låg inom den fenomenologiska ansatsen. Tanken i denna ansats som vi uppfattade den var att ett fenomen aldrig kan plockas ur sitt sammanhang (Bengtsson 1999). Detta påverkade vår studie då vi valde att studera barnens relation till sitt djur för att få ökad

förståelse för deras upplevelser av att läsa för dem. Detta ansågs ge styrka åt resultatet då läsoplevelsen sattes in i en kontext.

Även det sociokulturella perspektivet har haft betydelse i vår studie då det är vår teoretiska utgångspunkt för lärandets villkor. Som tidigare beskrivits hade det utifrån detta perspektiv varit en fördel att studera eleverna i den miljö de befann sig i vid lässituationen. Dock var detta inte möjligt i denna studie då vi istället fick lyssna till elevernas retroaktiva utsagor om lässituationen. Mycket lästes om hur barnintervjuer bör genomföras i Doverborg & Pramling Samuelsson (2000) för att skapa en bra och öppen samtalsmiljö. Detta eftersom vi ansåg att eleverna skulle våga uttrycka fler tankar i ett öppet samtal.

Vår urvalsgrupp hade också betydelse för resultatet och vi försökte få en varierad grupp även om huvudsyftet var att välja elever med hund hemma. Stukát (2005) menar att det är positivt om det finns en viss variation i urvalet. Detta ansågs att vi uppnådde i viss grad då elever med olika djurintresse, läsförmåga samt olika kön deltog, vilket kändes som en styrka för resultatet då olika perspektiv kunde framföras. Vid genomförandet valdes att göra en pilotintervju för att öka noggrannheten i våra mätningar detta vara bra då vi kunde se hur väl frågorna stämde med vårt syfte och våra frågeställningar.

Vid analysen av vårt resultat har vi varit noggranna med att framföra det som intervjuerna resulterade i. Att låta en oberoende utomstående läsa materialet kan var av stor vikt då denne kan ge sina kommentarer på om intervjuerna stämmer med det som presenteras i resultatet (Stukát 2005). Vår handledare har fått läsa intervjuerna och sedan den sammanställning som gjorts. Vad det gäller resultatet har vi försökt gå in med en öppen attityd och vi har försökt göra oss själva medvetna om förutfattade meningar samt personliga åsikter som vi kunde ha haft. Detta har gjorts genom diskussioner och när det kommit upp har vi påmint oss själva om att ha en kritisk och nyfiken attityd till resultaten. Det svåra ligger i att veta hur det lyckats för vi anser att det kan vara svårt att få distans till egna förutfattade meningar. Eftersom ämnet är relativt utforskat har det varit särskilt viktigt att presentera ett så väl underbyggt resultat som möjligt utifrån den kunskap och empiri vi har idag. Vi vill skapa intresse för vårt område och hoppas på att studierna kring ämnet ska öka. Vi försökte inte dölja någon information medvetet eller endast lyft fram det som ansågs passa vårt syfte. Vi tänkte ständigt på att vara kritiska till vårt förhållningssätt och stor vikt har lagts vid de vetenskapliga grunder vi använt oss av för att försöka skapa en så tillförlitlig studie som möjligt.

Forskningsetik

På forskningsetiska rådets hemsida finns etik vid forskning beskrivet, vilket vi har läst och tagit del av. Där framkommer fyra principer som ska följas vid forskning, ”informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet” (Vetenskapsrådet 2007, s 6.)

Informationskravet handlar om att de som medverkar ska upplysas om att deltagandet är frivilligt och vill de inte medverka mer har de rätt att dra sig ur, när som helst. Information ska ges om vem det är som bedriver studien, vad den syftar till och hur insamlat material kommer användas. De som är delaktiga ska få reda på vart de kan ta del av den färdiga studien. Vi informerade de elever som medverkade samt föräldrar genom ett brev som skickades hem. I brevet framkom det vilka vi är, vad svårt syfte är, vad materialet ska användas till samt hur vi ska gå tillväga. Föräldrarna fick ge sitt samtycke och vi rättade oss därefter. Samtliga deltagare har behandlats med konfidentialitet och vi har använt oss av fiktiva namn.

Samtyckeskravet handlar om att godkännande måste erhållas av de som medverkar. Ibland även vårdnadshavare. Vår tanke var att eleven tillsammans med föräldern skulle få bestämma om de ville medverka genom brevet som skickades ut. Som beskrivits blev det vissa ändringar gällande brevet och eleven fick nu inte godkänna att de ville medverka. Men hade de inte velat delta hade det funnits tid för dem att meddela detta till läraren. Under denna punkt framkommer också att deltagaren har rätt att sluta medverka när den vill, vilket våra respondenter gavs möjlighet till. Vidare får inte någon pressas som beslutat att inte vilja medverka. Vi hade ett bortfall i vår studie och den eleven gavs möjlighet att få delta även om denne tackat nej.

Konfidentialitetskravet innebär att den som medverkar ska få vara anonym och det ska inte gå att utläsa vad enskilda identifierade personer sagt eller gjort. Fiktiva namn har använts och det ursprungliga materialet har behandlats med försiktighet.

Nyttjandekravet handlar om att det material vi fått fram endast får användas i forskning. Vi har inte planerat att använda materialet till något annat än den studie föräldrar godkände att deras barn intervjuades för (Vetenskapsrådet 2007).

Resultat

För att exemplifiera resultatet av våra intervjuer väljer vi inledningsvis att ta med läsaren direkt in i en intervjusituation. Samtliga namn är fiktiva.

”Elev 5”

I: Varför tycker du inte om att läsa högt?

P: Åhh, det är jobbigt...jag har ont i halsen.

I: När du inte har ont i halsen då?

P: Då skulle det vara kul, i alla fall kuligt att läsa för djur högt.

I: Brukar du läsa högt? Annars.

P: Nej

I: Inte just för hunden utan för någon människa eller så?

P: Joo, Mia när hon vill, hon tvingar mig.

I: Tvingar hon dig att läsa?

P: Jaa.

I: Är Mia en storsyster eller lilla syster?

P: lillasyster.

I: ja, det är klart att hon vill höra en spännande saga eller så...

P: Hon gillar Bamse

I: Jaa, brukar du läsa högt för mamma och pappa då?

P: bara när jag har läsläxa.

I: Ha, vad tycker du om att läsa högt för mamma och pappa då?

P: Tycker så där det är kuligast med hunden och mamma. Pappa han lyssnar nästan aldrig och så är han bestämdare än mamma.

I: Är mamma bättre då?

P: Mmm och vet du jag har fjorton bamsetidningar och vi ska köpa en pärm så jag kan lägga årssamlingen i...

Lite senare i intervjun med Per.

I: Mmm är det bättre eller sämre än att läsa för mamma eller pappa, eller likadant?

P: Likadant.

I: Likadant, om du jämför med att läsa för Fido då?

P: Det är superkul..

I: Vilket är det som är superkul?

P: Att läsa för honom.

I: Jaha, om du får välja då Fido, mamma, pappa eller läraren, vilken väljer du då? Om du ska läsa högt?

P: Jag skulle hellre ta mamma och Fido.

I: Jaa,

I: Vad är det som gör att mamma är så bra att läsa för tycker du?

P: Jaa, hon tycker att jag är så bra på att läsa.

I: Hur vet du att hon tycker det?

P: Hon säger ju det!!

Vår tolkning utifrån intervjun är att Per har en god relation till sin hund. Han beskriver att det är lustfyllt att läsa för den. Hunden och mamma är roliga att läsa för jämfört med pappa som inte alltid lyssnar. Läsoplevelsen uppfattar vi som mycket positiv då Per beskriver att det är superkul att läsa för hunden.

Resultatsammanställning

Sammanställningen nedan visar vad som framkommit under de enskilda intervjuerna. Under varje kategori finns en kort sammanfattning av det som sagts under intervjuerna som sedan följs av kortare utdrag från barnsamtalen.

Matris för resultatsammanställning.

	Relationen till djuret	Läs-situation	Läsa för hunden	Varför läsa högt?	Läsa för människa	Jämförelse med kompisar	Läsa för en hund i skolan
Elev 1	Kompisrelation -känner sig omtyckt av hunden. - leker, gosar, kramas och tycker den är rolig -tryggt att ha hunden när man är ensam hemma - den är mjuk, känns bra i kroppen - brukar hjälpa till med hunden hemma och gillar det	I sitt rum - var ensam med hunden - läste en hel bok -hunden låg bredvid, sedan reste den på sig och tittade på läsaren.	Positivt eftersom hunden lyssnade - när hunden reste på sig ville den lyssna lite mer, hunden gillade boken för den var rolig - tror att hunden förstår det den hör	För att höra det som står i boken -jag ska läsa högt för att höra det jag läser	Läser högt ibland för föräldrar - ingen skillnad på att läsa för föräldrar, fröken eller hund	Vid jämförelse är hunden en lika bra kompis som en människa -bra kompis eftersom den alltid vill leka	Positivt inställd - fröken skulle tycka det var kul, inte behöva sitta med alla barn

	Relationen till djuret	Läs-situation	Läsa för hunden	Varför läsa högt?	Läsa för människa	Jämförelse med kompisar	Läsa för en hund i skolan
Elev 2	<p>Trygg kompisrelation</p> <p>- känns mysigt att vara med hunden - går ut och går ihop ibland</p>	<p>I sitt rum</p> <p>-hunden låg på golvet och sov - läste en sida sen började hunden tjuta, slutade läsa, skulle velat läst mer</p>	<p>Roligt, kändes speciellt och annorlunda</p> <p>- hunden låg och sov, ingen bra lyssnare - lite synd att hunden inte kunde tala tillbaka</p>	<p>Vet inte</p> <p>-tycker själv att hon läser ganska bra</p>	<p>Läser högt ibland för föräldrar</p> <p>- ingen skillnad att läsa för föräldrar eller lärare -skillnad att läsa för hunden, kändes bra</p>	<p>Hunden är med i lekarna med kompisarna</p> <p>- känns bra att vara med någon som känner en väl.</p>	<p>Vore kul</p>
Elev 3	<p>Stark kompisrelation</p> <p>- gosar och leker ihop -gillar att hunden är vild</p>	<p>I systemens rum</p> <p>-hunden sprang runt - men tror det känns konstigt om den suttit still, den springer alltid runt - hade inte hört om den sov</p>	<p>Mycket positiv</p> <p>- kändes bra att läsa för hunden för den hade tid att lyssna - vill läsa för den igen - att hunden inte pratar känns konstigt, svårt att veta om läsningen är bra/dåligt - tror inte hunden förstår det som läses</p>	<p>Osäker</p> <p>- vet inte, kanske för att någon ska höra så man läser ordentligt och inte låtsas</p>	<p>Brukar inte läsa högt</p> <p>- mamma och pappa har sällan tid, småsyskonen "tar" den tiden - känns bra att läsa för hunden och fröken, har tid</p>	<p>Bra kompis</p> <p>- roligare att leka med hunden än med kompisar eftersom den är mer lekfull</p>	<p>Vet inte</p>

	Relationen till djuret	Läs-situation	Läsa för hunden	Varför läsa högt?	Läsa för människa	Jämförelse med kompisar	Läsa för en hund i skolan
Elev 4	<p>Kompisrelation</p> <p>- gosar och leker ihop - går ut med hunden, hämtar mat åt den</p>	<p>I sitt rum</p> <p>- hunden somnade nästan - men vissa gånger sprang den runt, hade gått jättebra om den var still så man inte behövde springa och hämta den</p>	<p>Ganska positiv</p> <p>- kändes bra att läsa för hunden - men hunden kan inte hjälpa mig när jag inte vet vad det står</p>	<p>Då vet de att man läser rätt</p>	<p>Läser för pappa</p> <p>-lättare än att läsa för hunden för pappa kan hjälpa när det är svåra ord, viktigt att det blir rätt - bättre att läsa för människa än hund</p>	<p>Leker hellre med kompisar än hunden</p> <p>- hunden är en kompis. Men kanske inte lika mycket kompis, inte bästis</p>	<p>Lite negativ och osäkert</p> <p>- skulle kännas konstigt när det inte var den egna hunden - det är lite svårt att läsa för den, kanske för svårt</p>
Elev 5	<p>Kompisrelation</p> <p>-leker och gosar - gillar hunden mer än systems kanin, hunden är roligare - är skönt att gosa med hunden, blir lika lugn som den, slappnar av. - alla sköter hunden, hjälper till med att ge mat</p>	<p>I sitt rum</p> <p>- läste och hunden låg ner i sängen och gnällde lite ibland - kul att vara ensam med hunden</p>	<p>Superkul att läsa för hunden</p>	<p>Testa om jag är bra och för att de som lyssnar vill höra historier</p>	<p>Läser helst för mamma eller hunden</p> <p>- pappa lyssnar inte, bestämdare - mamma ger beröm - är kul att läsa för djur i alla fall - av alla är mamma och hunden bäst - inte kul läsa högt i klassen, alla stör</p>	<p>-----</p> <p>(ej kommenterat detta)</p>	<p>Positiv</p> <p>- skulle inte läsa för den hunden, för mycket barn – skulle läsa om man var ensam med hunden, kul.</p>

	Relationen till djuret	Läs-situation	Läsa för hunden	Varför läsa högt?	Läsa för människa	Jämförelse med kompisar	Läsa för en hund i skolan
Elev 6	Kompisrelation – leker med hunden – ser på TV ihop – klappar den, känns skönt för händerna. Känns skönt i kroppen, man blir ganska varm i kroppen. Samma om man klappar katterna – ger hunden mat ibland – roligt med djur, kan leka och gosa med dem	På kontoret – satt på stol hunden på golvet – 4 katter med i rummet Katterna bara låg och sov, skulle vara samma att läsa för en katt	Kändes kul – när det blev spännande vände han sig om och tittade på läsaren – tror hunden förstår det som sägs eftersom den tittade på läsaren	Vet inte, för att man ska kunna läsa på jobbet när man blir stor	Läser bara läsläxa högt för föräldrar - känns samma att läsa för hund, föräldrar, lärare	Hunden känns som ett husdjur, den bor hos mig	Skulle vara lite OK – som ett husdjur man kan klappa och så

Resultatsammanfattning

Nedan kommer vi visa på vår analys av likheter och skillnader i det resultat som framkommit.

Relation till djuret

Samtliga elever ser hunden som familjens gemensamma husdjur, vilket även enkäten till föräldrarna bekräftade. Samtliga elever beskriver att de har en kompisrelation till djuret, de leker och gosar tillsammans. De får bekräftelse av hunden när de kommer hem genom att den är glad och hälsar på dem samt vill leka. De flesta beskriver relationen likvärdig med mänskliga vänner men någon menar att hunden är en vän men den är inte som en bästis. En annan beskriver att hunden är den de leker helst med då den alltid är lekfull. Att hunden är en bra vän beror enligt någon på att eleven och hunden känner varandra väl. De elever som intervjuats beskriver att det känns bra och skönt att kela med hunden. De berättar att det känns bra i kroppen, det är mjukt, skönt och någon nämner att det känns varmt i kroppen. Det framkommer också att hunden påverkar dem att känna sig lugna och avslappnade samt att hunden inger trygghet när de är ensamma.

Läsning

Samtliga av de intervjuade beskriver att de läste för hunden enskilt, oftast genomfördes detta i deras eget rum. Hundens agerande vid lästillfället verkade ha påverkat elevens läsupplevelse. Vissa ansåg att det var positivt att hunden rörde sig i rummet då den inte skulle ha lyssnat om den låg still och sov. För andra var det tvärtom då det ansågs störande att hunden sprang iväg. Flera beskriver att hunden ibland tittade upp på dem vilket de antog betydde att djuret lyssnade eller var intresserad av textens innehåll. Några beskriver att de tror att hunden förstod det de läste medan andra tror att den inte alls förstod. Det framkom att en nackdel med att läsa för djur är att hunden inte kan ge verbala kommentarer, rätta vid felläsning eller osäkerhet kring uttal. Någon sade att de hade haft katter med vid lästillfället och upplevelsen av det var att katter är lika bra att läsa för.

Jämförelsevis menar flera elever att det är samma sak att läsa för föräldrar, lärare eller hund. Dock menade någon att det känns positivt men annorlunda att läsa för hunden. När det gäller läsning för föräldrar framkommer det att eleverna helst läser för den förälder som har tid att lyssna och gav positiv uppmuntran. Några beskriver att de känner att hunden har tid att lyssna vilket är positivt. Vår tolkning av det som sägs är att de flesta eleverna i vår studie är positiva till att läsa för djur, endast någon vill hellre läsa för en människa då människan kan ge mer direkt stöd än hunden. Flera skulle se det som positivt att det kom en hund till skolan som de fick läsa för. Andra ansåg att det skulle kännas konstigt och ovant om det inte var en hund de känner samt att den inte skulle kunna ge stöd vid osäkerhet. Vår tolkning av elevernas relation till djuret och läsupplevelsen är att de elever som känner sig duktiga på att läsa ser hunden som en bra läskamrat. De som ser nackdelar med att läsa för hunden kan eventuellt känna att de behöver mer stöd i läsningen, vilket hunden inte kan ge eftersom den inte kan tala verbalt eller läsa.

Diskussion

Nedan följer en metoddiskussion samt en resultatdiskussion.

Metoddiskussion

Vi valde att inte fullt ut använda oss av den ansats vi hamnat inom, den fenomenologiska. Detta ser vi både styrkor och svagheter med. Styrkan är att vi kunnat läsa oss till skilda författares åsikter om hur vi hade kunnat tänka. Vi har fått ta del av författares skillnader och likheter och utifrån det har vi kunnat välja det som ansetts skulle kunna hjälpa oss att nå ett trovärdigt resultat. Nackdelen som kan ses är att vi inte följt en färdig ansats där tillvägagångssätten är rekommenderade. Vårt tillvägagångssätt kan då inte lika entydigt jämföras med andra resultat vilket skulle kunna gjorts om samma ansats använts. Andra metodval skulle kunna ha gjorts men att följa en färdig ansats hade troligtvis inte varit bättre för vårt resultat. Vi ser att det var en styrka att läsa in sig på olika metodteorier och utifrån det göra ett eget metodval med förankring i olika metodperspektiv. Våra val är som tidigare angetts relaterade till syftet och frågeställningarna för studiens genomförande.

Vår studie ligger inom den fenomenologiska ansatsen. Inom denna ansats betonas att människor inte kan frångå den kontext de befinner sig i vare sig som respondent eller intervjuare. Men det sociokulturella perspektivet har också fått betydelse för vår studie då det är vår teoretiska utgångspunkt för hur elever lär. Inom det sociokulturella perspektivet anses att intervjuer inte leder till att visa hur människor tänker. Istället har situationen respondenten befinner sig i betydelse för vad den säger. Sett från ett sociokulturellt perspektiv hade det varit önskvärt att i vår studie studera eleven i lässituationen. Dock ansågs det inte möjligt då det skulle innebära att vi skulle följa med eleven hem och utföra en observation vid lästillfället. Istället fick det fenomenologiska perspektivets tankar om att det är svårt att frångå den kontext eleven befinner sig i betydelse. Då intervjusituationer samt frågor planerades fick vi tänka på att försöka sätta in det fenomen som studeras i ett större sammanhang för att ge en trovärdig bild. Vi valde därför att exempelvis ställa frågor om elevens relation till djuret för att ge en vidare bild av de upplevelser som beskrevs kring läsningen. Att sätta in ett fenomen i ett större sammanhang anser vi var mycket positivt då det gav större underlag vid resultatanalysen. Att samtala med eleverna om deras relation till djuren gav oss mycket eftersom vi upplevde att de hade mycket att berätta och många positiva känslor för dem.

Vad det gäller valet av urvalsgrupp valde vi att utgå ifrån Doverborg & Pramling Samuelsson (2000), då de menar att det är en fördel att ha en relation till de elever som intervjuas. Vi valde, med tanke på detta, en skola där vi kände till elever och lärare. Vid bekantskap med eleven är det lättare att upptäcka om den verkar känna sig obekvämt eller om den försöker säga det den tror är önskvärt. Utifrån detta hade det varit önskvärt att vi känt eleverna bättre. Samtidigt tror vi att det kan vara en nackdel att känna dem för väl för det finns då en risk att det i tolkningarna läggs in saker som de inte sagt men som intervjuaren upplevt i tidigare situationer. Ju mer intervjuaren känner dem desto svårare kan det vara att vara neutral. Lärarna visade stort intresse för vårt ämne. Detta tror vi kan ha påverkat eleverna positivt då de kände lärarnas stöd och intresse. Under våra intervjuer kände vi att eleverna vågade tala med oss, de var inte blyga. Hade vi istället valt elever som vi varit helt okända för anser vi att de kanske inte skulle vågat uttrycka sig i samma grad. Detta hade kunnat påverka vårt resultat då vi inte fått samma underlag.

Vi hade inte för avsikt att bedöma elevernas läsförmåga men vi var intresserade av att se om läsförmågan hade betydelse i kontexten. Nu blev det vissa förändringar från hur vi planerat vårt urval från början eftersom, som vi tidigare påpekat, påverkade lärarna vilka som fick brevet för att medverka. Vi kunde nu själva inte välja ut elever. Men detta anser vi var en fördel för trovärdigheten av vårt resultat eftersom vi inte kunde påverka urvalsgruppen i samma utsträckning som vi först tänkt. Genom att samtliga elever med hund fick vara delaktiga kan inte sägas att vi påverkat vårt resultat genom att välja elever vars åsikt vi trott skulle stämma överens med vad vi önskade få fram. Det vi upptäckte vid resultatgenomgången var att det fanns en viss variation i urvalet även om vi inte kunde påverka urvalsgruppens variation. Vår tanke var att gå in med nyfikenhet och öppenhet för vad resultatet än skulle visa. Utifrån detta anser vi att det var en stor fördel att lärarna gjort vårt urval och det är inget vi vill förändra.

Utgångspunkten vid vårt frågeframställande var att låta frågorna utgå från en konkret situation. Denna inspiration hade vi fått av Doverborg & Pramling Samuelsson (2000) eftersom de menar att det är en fördel att låta barn få tänka på en konkret företeelse som leder det in på ämnet. Att utgå från en konkret situation hade vi inte provat tidigare vid intervjuer utan vi har då ställt frågan direkt. Vi tycker det var en stor fördel att utgå från något konkret vid barnintervjuer eftersom vi tidigare upplevt att de haft svårt att svara på frågor som ställs direkt. Nu sattes frågan in i ett sammanhang på ett helt annat sätt. Hade eleverna svårt att svara på någon fråga kunde deras åsikter eller tankar tolkas kring den genom de svar de tidigare gett på andra frågor. Resultatet kunde då bli mer nyanserat och vi ansåg att det lättare kunde ses om eleverna motsade sig i några sammanhang. Detta sätt att ställa frågor på kommer vi att ta med oss i vårt kommande yrke som lärare, då vi anser att vi anser det vara en mycket givande metod för att ta reda på elevers förförståelse eller upplevelser av något.

Både Doverborg & Pramling Samuelsson (2000) och Säljö (2000) anser att det är viktigt att respondenten får tid på sig att fundera över frågorna. Om den inte fått denna möjlighet kanske den har svårt för att svara eller svarar det den kommer på för stunden. I efterhand har vi funderat över hur det skulle varit om eleverna fått veta vilka frågor som skulle ha ställts till dem i förhand. Vi tror att det eventuellt kunde ha varit en fördel eftersom de hunnit få tid att fundera över det som skulle samtals kring. Dock känner vi att tiden varit för begränsad i denna studie, för att låta eleverna få ta del av frågorna. Eftersom vissa elevers läsförmåga är begränsad skulle vi, föräldrarna eller läraren fått delge dem vad det skulle samtals om. Risken med det skulle ha kunnat vara att de påverkats av omgivningens sätt att ställa frågorna eller andra kommentarer i samband med att frågorna gått igenom gemensamt. Ytterligare en risk skulle kunnat vara att de diskuterade frågorna tillsammans med andra och samtalen kunde ha blivit väldigt snarlika. Eventuella skillnaderna i vårt resultat skulle kanske ha begränsats. När val görs till genomförande gäller det att väga olika fördelar och nackdelar mot varandra. För vår del ansåg vi att det fanns för stora risker med att låta eleverna få ta del av frågorna innan. Under föräldramötet visade föräldrarna stort intresse och vi misstänkte att de skulle kunna ha påverka sina barn innan samtalen om de vetat frågorna. Istället försökte vi låta eleverna få tid på sig att fundera över frågorna när de ställdes. Kunde de inte svara gick vi vidare men vi underrättade dem om att vi skulle gå tillbaka till frågan senare under intervjun.

Stukát (2005) menar att resultatredovisningen får anpassas efter den metod som använts vid genomförandet. När vi planerade hur resultatet skulle redovisas kändes det viktigt att visa på skillnader och likheter som framkommit under intervjuerna. Vi valde därför att göra en matris eftersom vi ansåg att den tydligt visade vad varje elev sagt. Att redovisa intervjuerna på detta sätt kändes mycket bra eftersom vi först enskilt kunde tolka vad som sagts. Sedan kunde en gemensam tolkning göras. På så sätt känns det som att det material vi fått in bearbetats grundligt då det tolkats både enskilt och gemensamt. Vid bearbetningen har stor vikt lagts vid att ge en rättvis bild av materialet.

Att visa sina svagheter har vi fått höra är en styrka i olika sammanhang. Utifrån detta har vi ständigt arbetat med att försöka se våra kritiska punkter i studien, men det är lätt att bli hemmablind och inte se hur det kunde eller borde ha gjorts istället. Vi har försökt lyfta fram de brister vi har kunnat se och det har varit mycket lärorikt. Detta eftersom vi då fått fundera kring hur vi kunde ha gjort istället. Det som vi anser viktigt är att vara medveten om sina åsikter och förutfattade meningar, för först då kan distans uppnås och det blir möjligt att se med nya ögon på något. Detta tankesätt anser vi viktigt att ta med sig i den kommande yrkesrollen som lärare. Vår erfarenhet är att det är bra att kunna ha distans till olika situationer för då kan nya metoder eller lösningar på något upptäckas. Det är lätt att bara se fel och brister hos andra men inte hos sig själv. Med ett distanserat, kritiskt och öppet förhållningssätt till sig själv kan de egna bristerna bli synliga, vilket kan vara grunden för utveckling och leda till nytt lärande.

Resultatdiskussion

De intervjuer vi genomför anser vi har gett oss svar på vårt syfte och våra frågeställningar. Detta eftersom vi fått ta del av elevers upplevelser av att läsa högt för ett djur. Intervjuerna gav svar om hur eleverna uppfattar sin relation till djuret, vad de tyckte om att läsa för djuret samt människor i deras omgivning. Det som dock bör tas hänsyn till vid tolkning av resultatet är att undersökningsgruppen var relativt liten, att de blivit uppmanade av oss att läsa för hunden samt att de har få erfarenheter av att läsa för djur.

Relationen till djur

Melson (2001), Folke-Fichtelius (1995) och Norling (1981) hävdar att barn tycker att djur är bra lekkamrater och de elever vi intervjuat har stärkt detta påstående. I stort sett samtliga elever som deltog i vår undersökning tycker det är roligt att umgås med djur. Precis som vi läst i litteraturen beskriver de att djuret är en kompis, de leker och gosar ihop. Oavsett om djuret var mer eller mindre kompis för eleven kände vi att de har starka känslor för djuret och att det betyder mycket för dem. Anledningen till att de ser dem som en sådan bra kompis är enligt Melson (2001) att de ser djuret som ett syskon. Detta anser vi kan ses genom att de tycker det är kul när djuret möter dem när de kommer hem. Eleverna får en känsla av bekräftelse då. Även genom att någon beskrev att det kändes skönt att klappa djuret samt att någon beskrev att de skulle sakna sitt djur ifall det försvann. Här ser vi också likheter med det som Melson (2001) hävdar nämligen att djur lugnar barn, de sänker deras blodtryck samt minskar stress hos barn. Vissa elever beskrev under intervjuerna att de blev lugna av att klappa sitt djur samt att det kändes skönt och varmt inombords. Det eleverna delgav oss om känslor och intryck var sådant de hade upplevt med sin egen eller familjens hund. Vi såg dock inga problem för eleverna att knyta liknande band med en hund som skulle komma till skolan regelbundet. Folke-Fichtelius (1995) skriver att relationen som finns mellan barn och djur påminner om den relation som finns med andra mänskliga individer såsom syskon och föräldrar. Vidare menar Melson (2001) att människor har lätt för att skapa relationer till djur. En mer personlig relation blir det då djuret träffas regelbundet, ju mer vi träffar dem ju mer känner vi dem och talar med dem. Vår uppfattning är alltså, återigen, att många elever skulle kunna skapa en god relation till ett djur som de skulle möta regelbundet i skolan.

När vi läst om lärmiljön har vi fått uppfattningen att den blir positiv om eleverna känner förtroende och har positiva känslor för de individer som finns kring dem. Björklid & Fischbein (1996) menar att om barn har en positiv relation till en individ som den möter i situationen kan erfarenheterna och utvecklingen förstärkas. En hund som eleverna träffar regelbundet anser vi skulle kunna uppfylla dessa känslor hos eleverna och på så sätt kan en god lärmiljö skapas. Självklart kan inte hunden ersätta mänskliga relationer

men hunden kan bli ett komplement i lärmiljön. Att skapa en god lärmiljö ser vi som en viktig del i undervisningen vilket även framkommer i läroplanen, Lpo -94, där det står att skolan ska skapa en miljö där eleven stimuleras till att lära sig (SKOLFS 1994:1-2006:23). Utifrån vad vi läst och fått fram genom intervjuerna anser vi att djur kan ha en betydelsefull roll i undervisningen eftersom de inverkar positivt på barn på många sätt. Sedan gäller det självklart att som lärare planera när och hur de kan användas för att gynna inläringen. När undervisningen planeras får hänsyn tas till vilken sorts djur som kan passa bäst i den situationen. För precis som Norling (1990) menar, anser vi inte att alla djur passar till all undervisning. Just vid läsning anser vi att en hund kan vara ett lämpligt djur eftersom de kanske är lättare att kommunicera med än till exempel en orm. Hunden är också lättare att träna i lydnad för att få den att agera på ett passande sätt. Hänsyn får även tas till elevernas känslor inför djur. Vissa elever kan ha allergi eller rädsla för hundar och för dem kanske det inte alls är lugnande att läsa för just en hund. Men istället skulle det kanske kunnat gå att hitta andra djur för dessa elever. Precis som med all annan undervisning anser vi att utgångspunkten får tas från individen vid planering av olika moment.

Vår undersökning visar att barn gillar att umgås med djur, det framkommer att de känner sig trygga ihop med dem samt att de beskriver av att de blir lugna av dem. Den forskning vi funnit pekar på exakt samma saker och vi har funnit få nackdelar med att ha djur kring barn. Utifrån det vill vi dra slutsatsen att djur skulle kunna påverka lärmiljön positivt för eleverna. Självklart finns det undantag för de elever som har allergi eller rädslor men som vi tidigare nämnt kan de kanske möta ett djur som passar deras behov. Vi anser att eleverna genom att kommunicera med djur skulle få ökade kommunikativa kunskaper vilket de sedan kan ha nytta av i olika situationer.

Läsa för hundar

En av de elever vi samtalade med beskrev att det var samma sak att läsa för en människa som för en hund. Dock var det några som uppfattade det annorlunda. Någon menade att det var bäst att läsa för mamma eller hunden, detta för att mamman gav beröm och för att det var superkul att läsa för djuret. Pappan föll bort då han ansågs mer bestämd än mamman och för att han inte lyssnade vid läsningen. Sedan fanns det någon elev som beskrev att det var svårare att läsa för hunden eftersom den inte kunde hjälpa till med uttal av svårare ord samt rätta vid fel läsning. Att denna elev beskriver att det är viktigt att det blir rätt tror vi beror på omgivningens krav. Carlgren (1999) menar att vissa undervisningsmoment kan leda till att eleverna strävar efter att göra rätt eller försöker vara till lags. Kanske är det så att eleven har fått uppfattningen att det är väldigt viktigt att alltid läsa rätt och att läsa för hunden blir då svårt eftersom den inte kan rätta.

Sedan har vi en teori om att elevens uppfattning av hur det var att läsa för hunden beror på deras läsförmåga. De barn som känner att de behärskar läsningen tycker det är kul att läsa för hunden eftersom den lyssnar. De behöver inte det stödet som elever med lägre läsförmåga känner att de behöver. Utifrån detta känner vi att läsning för en hund kan få

viktigt betydelse i skolan. Hunden kan inte ge det stöd som en människa kan ge men när elever läser för en hund kan de mängdträna de kunskaper de får tillsammans med andra. Lundberg & Herrlin (2004) anser att det krävs stora mängder träning för att bli en bra läsare. Vi anser att eleven vid högläsning för hunden får träna sin läshastighet samt mängdträning i att avkoda ord. Eleven får en möjlighet att lästräna utan att bli rättat, att få testa de kunskaper den har utan att bli bedömd. Det kan leda till att det bli en rolig upplevelse att få läsa utan krav och utan att någon rättar. Björklid & Fischbein (1996) menar att omgivningen visar barnen om de anser dem kompetenta eller inte genom olika aktiviteter de får delta i. Genom att låta barnen på egen hand få läsa för hunden utan någon kontroll från vuxna anser vi att de kan få känna att vuxna anser dem kompetenta. Detta tror vi kan öka deras självkänsla vilket kan bli positivt i deras fortsatta läsutveckling. Men lyhördhet måste finnas för deras vilja att läsa för hunden. En elev som vi intervjuade beskrev att det kanske skulle vara för svårt att läsa för en hund som kommer till skolan då relationen inte är samma som till den egna hunden. Vidare beskrev denna elev att hunden inte kunde ge samma stöd som en vuxen. Kanske är det så att vissa elever inte är redo att läsa enskilt med en hund eftersom de känner sig allför osäkra på sin läsförmåga. Kanske behöver dessa elever mer tid på sig att få befästa kunskapen innan de vågar. För de elever som har kommit längre i sin läsutveckling kan hunden bli ett lustfyllt moment i läsundervisningen då de kan träna upp läsflyt samt läsinlevelse. Även deras självkänsla tror vi kan utvecklas då de kan få träna på att läsa med inlevelse för hunden. Något de kanske inte skulle våga göra för en vuxen eller klasskamrater eftersom de skulle känna sig bedömda.

Melson (2001) skriver om en studie gjord på vuxna och barn som läser poesi där det visade sig att människor blir mer stressade av att läsa för andra människor, även vänner, än för hundar. Katcher (1980) (ref. i Norling 1981) menar att det beror på att läsaren vid läsning för en människa har en känsla av att människor värderar det som görs. Dessa studier tycker vi motiverar användandet av djur i undervisningen då de visar på att djur har en lugnande effekt vid läsning. I läroplanen framkommer det att eleverna ska känna att de utvecklar och behärskar sin förmåga (SKOLFS 1994:1- 2006:23). Detta anser vi att undervisningsmoment med djur i kan leda till då eleverna inte behöver känna att djur värderar deras läsförmåga. Istället kan de få laborera med läsningen och testa olika sätt att läsa på. De får testa de kunskaper de lärt sig av andra människor. Detta i sin tur kan leda till att de utvecklas efter sin förmåga.

Under intervjun sa en elev att den ansåg att läraren hade tid att lyssna på eleverna när de läste. Detta anser vi inte överensstämmer med lärarnas uppfattning av hur mycket tid de kan ge varje elev. Vi har ofta hört, på den verksamhetsförlagda utbildningen, att lärarna skulle vilja ha mer tid med varje elev för att lyssna på dem och ta reda på vart de befinner sig i sin läsutveckling. Som det ser ut idag på vissa skolor så har eleverna en läsläxa som ska läsas högt för läraren och eftersom läraren oftast är ensam ska detta ske i klassrummets hörn. Detta anser vi kan skrämja de elever som inte känner sig säkra på att läsa högt. Innan det blir deras tur kan de sitta och spänna sig och vara nervösa eftersom de vet att de andra i klassen kan höra dem. Detta tror inte vi är ett bra klimat i

ett klassrum. I Lpo -94 anges att ett av skolans uppdrag är att se till att varje elev ges en möjlighet till att utvecklas (SKOLFS 1994:1- 2006:23). Vi ser att läsning för en hund kan vara ett bra hjälpmedel när man som lärare vill stärka de elever som behöver det genom extra lästräning. Norling (1981) menar att känslan av djuret finns där kan hjälpa vid motgångar då det kan ge barnet kraft att vilja gå vidare och ta nya tag. Att använda hunden i skolan tror vi skulle kunna vara ett sätt att få eleverna att läsa högt i större utsträckning då de skulle få fler tillfällen till högläsning.

Vi upplever att många föräldrar har lite tid idag och det framkom också vid intervjuerna att en elev tyckte det var positivt att läsa för hunden då den hade tid att lyssna till skillnad från föräldrarna. Läraren kan uppmuntra eleverna till att läsa för sitt djur hemma ifall ingen annan har tid att lyssna. Precis som Lundberg & Herrlin (2004) menar, ska eleverna inte bara motiveras att läsa i skolan utan de måste även finna lusten i andra sammanhang, exempelvis hemma. Ska barnen bli skickliga läsare krävs träning i stora mängder vilket inte hinns med enbart under skoltid. Att läsa för sitt djur kan bli positivt för de elever som ofta känner att ingen vuxen har tid att lyssna på dem. De slipper känna vemod över att ingen har tid för dem. En negativ sida av att läsa för sin hund hemma kan vara att den inte vill sitta still och lyssna. Detta kan undvikas i skolan genom användning av specialtränade läshundar som vet hur de ska agera när en elev läser. Just djurets agerande vid läsningen uppfattade vi som viktigt vid våra intervjuer. Vissa elever föredrog att hunden rörde på sig eftersom de trodde att den inte skulle lyssna om den låg still och sov. Andra beskrev att hunden verkade intresserad av texten eftersom den tittade på läsaren eller gjorde ljud. Melson (2001) bekräftar att barn kan känna att djur förstår och lyssnar på det de säger. Att djuret är tyst, gör någon kroppsrörelse eller tittar på barnet kan inge känsla av förståelse för barnets känslor. Vissa av de elever vi intervjuat framförde att det var störande i läsningen när hunden sprang iväg. Utifrån detta anser vi att djurets agerande har stor betydelse när det ska användas vid läsning. Eleven måste få känna att djuret lyssnar men hur den känslan skapas verkar vara olika, dock anser vi att det är viktigt att djuret är någorlunda still. Därför menar vi att de djur som väljs bör vara lämpliga för det syfte som de ska användas till i skolan.

I Lpo -94 kan det läsas om att social samhörighet och inspiration till att lära, är något av det som skolan ska erbjuda eleverna. Arbetet i skolan ska gå mot att vara en plats som erbjuder eleverna trygghet (SKOLFS 1994:1- 2006:23). Inom den sociokulturella teorin ligger fokus på lärmiljön och dess betydelse för inläringen. Fokus ligger på att eleverna lär sig i kommunikativa kontexter med andra elever samt vuxna (Orlenius 2001). En människa utvecklas genom att den miljö vi kommunicerar i är utmanande och inte liknar tidigare situationer (Säljö 2000). Dysthe (2003) menar vidare att lärande aldrig är något som sker enskilt utan det sker alltid i samspel med någon annan part i en relevant situation. Om vi utgår från det vi fått fram i vår undersökning verkar eleverna tycka att det var roligt att läsa för ett djur. Att något upplevs som roligt tror vi är en viktig del i att skapa en god miljö för lärande. Att få läsa för en hund anser vi är att kommunicera med en annan individ, dock en speciell form av kommunikation. Carlgren (1999) menar

att det är motiverande för eleverna att få känna att deras kunskap möter en mottagare. Detta anser vi att de kan få känna genom att läsa för hunden. Men lärare kan nog även förstärka den känslan genom sina lektionsplaneringar då det kan planeras in att eleven får läsa en egenskriven saga eller en färdig berättelse där djuret får lyssna på ett nytt avsnitt varje tillfälle. Björklid & Fischbein (1996) skriver att barn måste få känna att de kan informera och ge kunskap till någon annan. Detta anser vi kan uppnås om eleven får läsa något som har betydelse för dem för hunden. Vi är tveksamma till att enbart läsa läsläxor för hunden då vi i vissa fall under vår verksamhetsförlagda utbildning upplevt att dessa texter kan vara innehållslösa och lösryckta från sitt sammanhang. Vi vill istället att de ska läsa texter för djuret där de kan få läsa med inlevelse och där de får känslan av att de skapar en spännande läsoplevelse. Men sedan får självklart hänsyn tas till elevers läsförmåga då vissa elever kan ha svårt att läsa längre texter.

Ett mål med läsningen för djuret är att de ska träna social läsförmåga, såsom att läsa med inlevelse. Detta eftersom vi tror att det kan vara svårare att göra för en människa då de inte är lika lätt att kunna spela ut och testa sin inlevelseförmåga därför att eleven kan känna sig bedömd. Att kommunicera med djur kan vara nyttigt för barn eftersom de tränar sig på att ha dialoger med alla typer av kommunikationspartner (Melson 2001). En viktig aspekt som vi kan se med att använda djur i läsundervisningen är eleverna får träna sig på att kommunicera på andra sätt än de i vanliga fall gör med människor. När de läser för människor menar vi att den verbala kommunikationen blir viktigt medan läsning för djur kanske kräver mer ickeverbal kommunikation. Lpo -94 menar att ett av skolans uppdrag är att se till att eleverna rustas inför livet som samhällsmedborgare. För att eleverna ska kunna bli en samhällsmedborgare så krävs det att skolan ger dem möjlighet till att finna just sin egen unika karaktär. Med denna karaktär ska sedan eleven göra sitt bästa ute i samhället (SKOLFS 1994:1- 2006:23). Att då planera en undervisningsmiljö där eleverna får träna olika kommunikationssätt anser vi mycket betydelsefullt. Detta eftersom de får lära sig att läsa i olika situationer och för olika åhörare. Björklid & Fischbein (1996) menar att barn utvecklas i alla de miljöer de befinner sig i och de behöver vara kompetenta att klara sig i olika miljöer. Detta anser vi att undervisning till stor del bygger på och därför ser vi att djur kan få en betydelsefull roll.

Att använda hundar i praktiken

Inför våra intervjuer mötte en av oss föräldrarna på ett föräldramöte där vårt syfte beskrevs och vilken forskning vi hade funnit för tillfället. Uppfattningen av det var att många föräldrar var väldigt positiva till att använda djur i undervisningssyften. Det överensstämmer med vad Melson (2001) menar, att föräldrar anser att djur som används i undervisningssyfte påverkar barn positivt. När barnen känner att kraven ökar och de går mot ökad självständighet finns djuren där som vänner. När man som lärare bestämt sig för att arbeta med djur i undervisningen anser vi att det är ett måste att ha föräldrarnas tillstånd samt godkännande. Vi menar att om föräldrarna görs delaktiga kan eventuella missförstånd undvikas och vi tror att motivationen blir större hos eleverna

eftersom de kan känna föräldrarnas stöd. Det är även viktigt att informera föräldrarna om vad som kommer att ske, varför det görs och vilket syfte som finns med att använda djur i undervisningen. I Lpo -94 kan det läsas att skolan ska underrätta elever och föräldrar om vilka mål det är som gäller i utbildningen. Skolan ska sträva efter en tydlighet i mål, metoder, innehåll samt samverka med hemmet. Detta för att elever och deras föräldrar ska kunna känna sig delaktiga i undervisningen (SKOLFS 1994:1-2006:23).

Efter att vi sett hur positiva många föräldrar var kring vår studie anser vi att arbetet med djur i skolan skulle kunna vara genomförbart. Vi såg också att lärarna i de aktuella klasserna var mycket positiva kring läsandet för djur. De var villiga att fortsätta arbetet med detta efter det att vi gjort vår studie. Efter genomgången intervju samtalande vi med läraren i den ena klassen och då visade det sig att de tänkt göra en uppföljning av att läsa för djur i klassen. Det hade varit så mycket prat kring detta i klassen att läraren kände att de måste ta vara på detta. De skulle vidareutveckla det till att eleverna fick använda sig av vilket djur de ville, familjens djur, mor- och farföräldrars djur, kompisens djur eller gosedjur för dem som inte hade något djur i sin omgivning. En viktig tanke är dock det Melson (2001) lyft fram nämligen att en fördel med djur jämfört med gosedjur och snuttefiltar är att djur blir barn aldrig för gammal för. Men vad läraren eller eleverna väljer att läsa för anser vi får bero på årskurs. De elever vi intervjuade gick i årskurs 2 och då kan gosedjuret kännas relevant till skillnad mot exempelvis i årskurs 4. Genom att uppmuntra eleverna till att läsa för ett djur eller gosedjur ges även föräldrarna en metod för hur de kan träna läsning hemma på ett roligt sätt som inte är tidskrävande för föräldrarna.

För lärarens del kan djur kräva en ökad arbetsinsats vilken den kanske inte anser sig ha tid med. Men vi anser att om viljan finns och personalen i skolan ser att det är bra för eleverna kan säkert en organisatorisk lösning finnas. Framöver kan det kanske lösas genom att någon organisation kommer till skolan med hundar precis som Intermountain Therapy Animals (2007) beskriver att det genomförs i USA. Vår uppfattning är att både elever, föräldrar och yrkesverksamma lärare är positivt inställda till att deras barn/elever ska läsa för djur. Den litteratur vi läst visar på att djur är positiva för barn inom flera aspekter så som för social- och kommunikativträning. Därför tror vi att det kan finnas mycket att vinna på att använda sig av djur i skolan och vi tycker att de har en plats i barns omgivning eftersom studier visar att de påverkar dem positivt. Om bara ett organisatoriskt hållbart förslag kan presenteras tror vi att djur i undervisningen skulle kunna bli verklighet i större utsträckning framöver.

Förslag till vidare studier

Det område vi valt att studera har vi uppfattat som relativt outforskat i pedagogiska sammanhang och vi har under arbetes gång sett andra uppslag och nya vinklar att studera. En idé är att studera elevers upplevelser utifrån att dela klassen i två delar. Den ena gruppen har djur hemma vilket den andra gruppen inte har. De skulle sedan få delge oss sina erfarenheter om hur det är att läsa högt för en hund. Inom det sociokulturella perspektivet hävdas bland annat att situationen har betydelse för inläringen. Detta är dock inte något som vi kunnat uppmärksamma med de förutsättningar vi haft. Vi ansåg det inte rimligt att observera eleverna i lässituationen men det skulle vara ett intressant uppslag att fortsätta med inom detta område. Att göra en studie av de faktiska konsekvenserna av läsutvecklingen när barn läser för djur anser vi hade varit intressant. Detta hade fått skett under en längre tid. I litteraturen har det framkommit att djur är bra kommunikationspartners för barn och det skulle vara spännande att studera om samtal med djur utvecklar deras kommunikativa förmåga vad det gäller läsning, verbal samt kroppslig uttrycksförmåga. Det hade varit intressant att studera hur elever skulle uppleva att det kommer en speciell hund till skolan som de får läsa för. Skulle relationer skapas och skulle de känna att läsaningen var meningsfull fast det inte var deras eget djur?

Referenser

- Arfwedson, G. (1992). *Hur och när lär sig elever?* Stockholm: HLS
- Bengtsson, J. (1999). *Med livsvärlden som grund*. Lund: Studentlitteratur
- Björklid, P. & Fischbein, S. (1996). *Det pedagogiska samspelet*. Lund: Studentlitteratur
- Carlgren, I. et al. (1999). *Miljöer för lärande*. Lund: Studentlitteratur.
- Dahlgren, G., Gustafsson K., Mellgren E. & Olsson L-E. (1999). *Barn upptäcker skriftspråket*. Stockholm: Liber
- Doverborg, E. & Pramling Samuelsson, I. (2000). *Att förstå barns tankar- metodik för barn intervjuer*. Stockholm. Liber
- Dysthe, O. (2003). *Dialog, samspel och lärande*. Lund: Studentlitteratur
- Folke-Fichtelius, M. (1995). *Barn och djur*. Falköping: Liber.
- Intermountain Therapy Animals. (2007) *The Reading Education Assistance Dogs*. Tillgänglig på Internet: <http://www.therapyanimals.org/read/>. (Hämtad: 2007-11-28)
- Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur
- Lundberg, I. & Herrlin, K. (2004). *God läsutveckling- kartläggning och övningar*. Stockholm: Natur och Kultur
- Melson, G. F. (2001). *Why the wild things are*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University press
- Norling, I. (1981). *Människans bästa vän: studier av hundens psykiska, sociala och ekonomiska betydelse*. Stockholm: Svenska Kennelklubben
- Norling, I. (1990). *Hundens betydelse. Redovisning av tidigare undersökningar och en studie av hundägare i Göteborg och Härryda*. Göteborg: Svenska Kennelklubben och Göteborgs Universitet.

Orlenius, K. (2001). *Värdegrunden – finns den?* Stockholm: Runa

Skolverket. (2003). *Grundskolan- kursplaner och betygskriterier*. Västerås: Edita Västra Aros

SKOLFS 1994:1- 2006:23, *Läroplan för de obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet - Lpo 94*. (Hämtad 2007-11-28)

Starrin, B. (1994). ”Om distinktionen kvalitativ – kvantitativ i social forskning”. I B, Starrin & P-G, Svensson (Ed.), *Kvalitativ metod och vetenskapsteori*. Lund: Studentlitteratur

Stukát, S. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur

Säljö, R. (2000). *Lärande i praktiken : ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Prisma

Vetenskapsrådet. (2007). *Forskningsetiska principer inom humanistisk – samhällsvetenskaplig forskning*. (Elektronisk version). Tillgänglig på Internet: <http://www.vr.se/download/18.668745410b37070528800029/HS%5B1%5D.pdf> (Hämtad 2007-11-28)

Bilagor

Nedan följer bilagorna brev till föräldrarna, intervjufrågor samt enkät till föräldrarna.

Bilaga 1 –brev till föräldrarna

Hej!

Vi är två studenter, Cecilia Persson och Rebecka Dirfeldt, som läser sista terminen till lärare i tidiga åldrar på Högskolan i Skövde. Denna termin skriver vi vårt examensarbete där vi valt att undersöka om djur skulle kunna användas i undervisningen. Vi har läst om ett projekt i USA där hundar specialtränas för att lyssna på barn som lästränar. Djur dömer inte vid misstag. Vi anser att studien är intressant eftersom vi som lärare vill sträva mot att skapa en god inlärningsmiljö för våra elever och vi vill undersöka om detta kan vara en väg. Vi är nu intresserade av att undersöka barns tankar kring att läsa för en hund. Dock finns inga specialtränade hundar i Sverige. För att kunna genomföra vår undersökning är vi nu intresserade av att tala med barn som har hund hemma.

Vad innebär det att delta i undersökningen? För att barnet ska ha möjlighet att diskutera med oss är tanken är att barnet får läsa för familjens hund minst 2 gånger under vecka 39. Barnets uppgift blir att läsa en stund för hunden. Barnet ska sitta ner i lugna och ro och vara koncentrerat på läsningen.

Förälderns uppgift blir att se till att barnet får läsa enskilt med hunden för att känna på hur det känns när bara hunden lyssnar. Svara på en kort enkät efter att vi samtalat med barnet.

Vad händer sen? I slutet på vecka 39 besöker vi skolan för att samtala med barnet. Vi ser då gärna att barnet har tagit med en bild på sin hund som vi kan samtala kring. Efter samtalet sänds en enkät hem till föräldrarna där de får besvara frågor kring barnets relation till hunden. Enkäten sänds tillbaka till läraren.

Vid deltagande behandlas allt material konfidentiellt och fiktiva namn används. Att delta är frivilligt och ni har rätt att sluta delta i undersökningen när ni vill. Dock är vi tacksamma om ni hör av er via ett meddelande till läraren om ni beslutat att inte delta mer. En sammanställning av undersökningen lämnas till läraren och kan läsas vid intresse.

Vi hoppas ni vill delta och har ni frågor kan ni nå oss på:

Cecilia Persson tel.*****, Rebecka Dirfeldt, tel.*****

- Ja, jag och mitt barn accepterar att delta i undersökningen.
- Nej, jag och mitt barn vill inte delta i undersökningen.

Bilaga 2 - Intervjufrågor

Syfte: Vår utgångspunkt är att studera lärmiljöns betydelse för en positiv läsupplevelse. Avgränsningen i studie innebär att vi har för avsikt att studera yngre barns upplevelser av att läsa högt för ett djur.

Frågeställningar: Hur beskriver barnet sin relation till djuret?

Vilka är barnens upplevelser av att läsa högt för djuret? Vilka är barnens upplevelser av att läsa högt i skolan?

Huvudfrågan:

Här är en bild på hunden, om du tänker att du kommer hem från skolan och möts av hunden vad händer då? Vad känner du?

Detta är vad vi vill ha svar på och planerade följdfrågor:

Vem tar hand om hunden?

Hur länge har ni haft den?

Vem ville ha den från början?

Vad brukar ni göra tillsammans, du och hunden?

Vilka känslor har du för hunden?

Huvudfråga:

Tänk dig att du ska ha lektion nu och ni ska läsa högt ur en bok för läraren, vad tänker du på då?

Detta är vad vi vill ha svar på och planerade följdfrågor:

Brukar du läsa högt? För vem? Hur ofta?

Vad tycker du om att läsa högt? Hur känns det när andra lyssnar när du läser?

Vad tycker du om att läsa högt för läraren?

Huvudfråga:

Du har fått i uppgift att läsa högt för hunden och kan du nu tänka tillbaka på de tillfällen du läste? Hur gjorde du?

Detta är vad vi vill ha svar på och planerade följdfrågor:

Vad gjorde hunden när du läste för den?

Hur mycket läste du för hunden? Hur länge? Hur många sidor läste du?

Vad var det som gjorde att du slutade läsa för hunden?

Hur såg det ut i rummet där ni läste?

Hur kändes det att läsa för hunden?

Om du får välja mellan att läsa högt för läraren eller hunden vilken väljer du? Varför?

Fråga som tillkom under intervjutillfället: varför ska man läsa högt?

Bilaga 3. - Enkät till föräldrarna

Barnets

namn:.....

Vems hund har ditt barn läst för? Familjens, mormors..etc.

.....
.....
.....

Hur länge har barnet känt hunden?

.....
.....
.....

Hur skulle du vilja beskriva ditt barns relation och känslor för den hund barnet läst för?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Vad gör barnet och hunden tillsammans?

.....
.....
.....
.....
.....

Vilket ansvar tar barnet för hunden?

.....
.....
.....
.....